

17—23 januari

Debatter m. m.

Fredagen den 17 januari

Sid.

Interpellation av herr Åkerlund (m) ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA	3
Meddelande ang. enkla frågor:	
av herr Tistad (fp) ang. saltet på vägarna	4
av herr Nilsson, Nils, (cp) ang. sysselsättningsbefrämjande åtgärder	4
av herr Wirtén (fp) ang. Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag	4

Tisdagen den 21 januari

Interpellation av herr Werner (vpk) om åtgärder till stöd för hemlösa	5
Meddelande ang. enkel fråga av fröken Lundbeck (m) ang. s. k. ambulerande skrivbyråer	7

Onsdagen den 22 januari

Svar på interpellation av herr Åkerlund (m) ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA	8
Interpellation av herr Olsson, Johan, (cp) ang. kommunal demokrati och service vid kommunsammanläggning	22

Torsdagen den 23 januari

Sid.

Svar på enkla frågor:

av herr Nilsson, Nils, (cp) ang. sysselsättningsbefrämjande åtgärder	26
av herr Hedström (s) om visst skördeskadeskydd för Norrbottens län	27
av herr Österdahl (fp) ang. trafiken mellan Gotland och fastlandet	28
av herr Nilsson, Ferdinand, (cp) om ökad utbildning av läkare	30
av herr Wirtén (fp) ang. Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag	35

Fredagen den 17 januari

Kammaren sammanträdde kl. 10.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagens arbete på grund av sjukdom. Intyg att jag vårdas på lasarettet i Karlstad bifogas.

Karlstad den 14/1 1969

Kaj Lokander

På begäran intygas att riksdagsman *Lokander* vårdas på kirurgiska kliniken centrallasarettet Karlstad. Han intogs den 13 /1 1969.

Kirurgiska kliniken, Karlstads lasarett

Jan Helge Solhaug
avd.läkare

På gjord proposition bifölls ansökningen för den tid, varunder herr *Lokander* på grund av sjukdom vore oförnögen till arbete.

Föredrogos och hänvisades

motionerna nr 22—24 till utrikesutskottet,

motionerna nr 25 och 26 till konstitutionsutskottet,

motionerna nr 27—32 till statsutskottet,

motionerna nr 33—35 till bevillningsutskottet,

motionen nr 36 till bankoutskottet,

motionerna nr 37—48 till lagutskottet,

motionen nr 49 till jordbruksutskottet,

motionen nr 50 till allmänna beredningsutskottet och

motionen nr 51 till statsutskottet.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 9, med förslag till lag om ändring i luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297).

Interpellation ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

Herr ÅKERLUND (m) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Regeringens beslut den 10 januari att erkänna republiken Nordvietnam har tilldragit sig stor uppmärksamhet och väckt förvåning inom och utom vårt land. Önskemålet om fred och återuppbyggnad åt det olyckliga vietnamesiska folket är allmänt omfattat, och regeringen har enligt uttalanden förmenat sig kunna påskynda en återuppbyggnad genom erkännandet. Den amerikanska regeringen har emellertid å sin sida beklagat att åtgärden vidtagits innan förhandlingarna i Paris resulterat i fred och anför, att beslutet att erkänna Nordvietnam icke kommer att främja freden i Sydostasien. Beslutet skulle alltså enligt denna mening motverka önskemålet om fred.

Redan genom andra och tidigare inträffade händelser har relationerna mellan Sverige och Förenta staterna tyvärr blivit ansträngda. Erkännandet av Nordvietnam synes ha försämrat förbindelserna. Det har dock sedan gammalt funnits en strävan i vårt land till goda relationer med Förenta staterna. Enligt min mening är det därför angeläget att snara och effektiva åtgärder vidtages för att förbättra relationerna till detta land.

Under hänvisning till det anförda anhåller jag om första kammarens tillstånd att till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få framställa följande frågor:

Meddelande ang. enkla frågor

1) Är Ers Excellens villig att lämna första kammaren en redogörelse för de skäl, varpå beslutet fattats att före fredsslut erkänna republiken Nordvietnam, och lämna sin syn på dessa skäl efter det amerikanska beklagandet?

2) Vilka åtgärder avser regeringen att vidtaga för att förbättra Sveriges relationer till Amerikas förenta stater?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 52, av herr *Werner*, angående principerna för export av krigsmateriel, m. m.;

nr 53, av herr *Olsson, Johan*, och herr *Gustafsson, Nils-Eric*, om ökat utnyttjande av vägbyggen såsom beredskapsarbeten;

nr 54, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, om förmedling av arbetsobjekt i sysselsättningsutjämnande syfte;

nr 55, av herr *Virgin m. fl.*, angående bostadspolitiken;

nr 56, av herr *Virgin m. fl.*, angående svensk invandrings- och minoritetspolitik;

nr 57, av herr *Kaijser*, om rabatt för folkpensionär vid resa i första klass på statens järnvägar;

nr 58, av herr *Sveningsson* och herr *Carlsson, Vilhelm Erik*, angående spridandet av salt på vägarna;

nr 59, av herr *Andersson, Ingvar, m. fl.*, angående beskattningen av företagsvinster;

nr 60, av herr *Andersson, Ingvar, m. fl.*, angående den s. k. 80-procentregeln vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen;

nr 61, av herr *Nilsson, Yngve*, och herr *Strandberg*, angående realisationsvinstbeskattningen av aktier m. m.;

nr 62, av herr *Werner*, om förstärkande av krigsmaterielindustrin; samt

nr 63, av herr *Larsson, Thorsten*, och

herr *Mattsson*, angående reglerna för hyresgästs rätt till skadestånd.

På framställning av herr förste vice talmannen beslöts att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och 2 skulle sättas sist på föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor framställdes, nämligen

den 16 januari

av herr *Tistad* (fp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Anser Statsrådet att saltbehandling av vägar, som tillämpas av statens vägverk i vissa delar av landet, är en lämplig metod för snöröjning?»; samt

av herr *Nilsson, Nils*, (cp) till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet: »Anser Finansministern, att när kommuner fattat beslut om sysselsättningsbefrämjande åtgärder vilka berör jordbruket, det är skäligt att dessa beslut korrigeras, exempelvis genom begränsning av till kommun utgående statligt bidrag?»; ävensom

den 17 januari

av herr *Wirtén* (fp) till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet: »Avser uttalandet på sid. 238 i 8:e huvudtiteln att ge en redovisning av Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskoleutredning som fjolårets riksdag begärt?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 10.04.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Tisdagen den 21 januari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollen för den 10 och den 13 innevarande månad.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 9, med förslag till lag om ändring i luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297).

Föredrogs och hänvisades motionen nr 52 till utrikesutskottet, motionerna nr 53—58 till statsutskottet, motionerna nr 59—61 till bevillningsutskottet, motionen nr 62 till bankoutskottet och motionen nr 63 till lagutskott.

På framställning av herr talmannen beslöts att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och 2 skulle sättas sist på föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 7, angående livränta till vissa personer; och

nr 8, med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 22 april 1960 (nr 74).

Interpellation om åtgärder till stöd för hemlösa

Herr WERNER (vpk) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Aktionen »Alternativ jul» i Stockholm riktade uppmärksam-

heten icke enbart på bostadsbristens problem i främst storstäderna, även om detta fått en belysning från en speciell sida som ofta förbises i samband med de aktuella bostadsfrågorna. Aktionen har aktualiserat förekomsten av ett allvarligt socialt problem. Det har säkerligen chockat åtskilliga i vårt land att ett så stort antal hemlösa nödgas utstå svåra fysiska och psykiska påfrestningar, som är förbundet med att i kyla och eljest otjänlig väderlek tillbringa nätterna utomhus eller i portar etc. Ett sådant förhållande är av den art att det icke kan få tolereras i ett modernt samhälle.

Ansvaret för åtgärder på området vilar på de kommunala myndigheterna, såväl när det gäller bostadsförsörjningen som sociala hjälpåtgärder. Menaktionen »Alternativ jul» som sedan utvecklade sig till krav på »Alternativt samhälle» aktualiserar frågor av räckvidd, som berör landet som helhet. En fråga som anmäler sig är om problemets omfattning ger statsmakterna anledning till åtgärder i någon form. Under alla förhållanden har det inträffade klarlagt, att ett överraskande stort antal människor nödgats leva i en stark social misär. Aktuella tidningsuppgifter har för Stockholms del nämnt siffran 5 000. Denna siffra bestreds av socialborgarrådet i Stockholm vid debatten i Konstfackskolan den 29 december. Någon klarare bild av omfattningen av antalet hemlösa har dock icke stått att få.

Enligt min mening rör det sig här om flera frågeställningar som måste anses beröra samhället som helhet. En av dem är huruvida några statliga åtgärder erfordras för att komma tillrätta med förhållandet, att lägenheter medvetet hålles tomma i avvaktan på

Interpellation om åtgärder till stöd för hemlösa

rivningstillstånd, trots att ett akut bostadsbehov skulle kunna tillgodoses. Andra problem är av utpräglad socialpolitisk innebörd.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag därför om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande frågor:

Avser statsrådet föranstalta om en kartläggning av antalet hemlösa i landet?

Är statsrådet beredd medverka till någon form av försöksverksamhet med fritidslokaler och verksamhet ägnad att skapa möjligheter till större mänsklig gemenskap för de hemlösa, och i så fall om statligt stöd för sådan verksamhet kan påräknas?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spørsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 64, av herr *Lindblad*, angående fördelningen av arbetsuppgifter mellan manlig och kvinnlig personal inom försvaret;

nr 65, av herr *Dahlén m. fl.*, angående bostadspolitiken;

nr 66, av herr *Lindblad*, om ökade resurser vid fångvårdsanstalten i Gävle;

nr 67, av herr *Mattsson*, om medgivande att igångsätta småhusbyggen utöver bostadsbyggnadsplanen;

nr 68, av herr *Tistad*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 69, av herr *Werner*, angående beräkningen av bostadstillägget för barnfamiljer;

nr 70, av herr *Sveningsson m. fl.*, angående fördelningen av anslagen till de allmänna vägarna;

nr 71, av herr *Werner*, om översyn av de allmänna riktlinjerna för trafikpolitiken;

nr 72, av herr *Brundin m. fl.*, angående underlaget vid beräkning av värdeminskningsskatt beträffande skogsvägar;

nr 73, av herr *Jacobsson, Gösta*, om befrielse från arvs- och gåvoskatt för vissa stiftelser och sammanslutningar;

nr 74, av herr *Jacobsson, Gösta, m. fl.*, om utredning rörande skattesystemets verkningar på samhällsekonomin;

nr 75, av herr *Lindblad*, angående kapitalvinstbeskattningen;

nr 76, av fröken *Stenberg m. fl.*, om sänkning av den statliga inkomstskatten för ensamstående;

nr 77, av fröken *Stenberg m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till utvecklingshjälp m. m.;

nr 78, av herr *Svenungsson*, om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till religiösa m. fl. ändamål;

nr 79, av herr *Tistad*, angående beskattningen av realisationsvinst vid avyttring av en- och tvåfamiljsfastighet;

nr 80, av herrarna *Tistad* och *Stefansson*, om avdrag vid beskattningen för ökade levnadsomkostnader å annan ort;

nr 81, av herrarna *Wirtén* och *Stefansson*, om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande;

nr 82, av herrarna *Åkerlund* och *Brundin*, angående rätten till avdrag vid beskattningen för dikning i skogsmark;

nr 83, av herr *Karlsson, Helge, m. fl.*, om elevrepresentation i skolstyrelse;

nr 84, av herr *Lindblad*, om ökade möjligheter att erhålla statliga studielån;

nr 85, av herr *Österdahl*, om sänkning av pensionsåldern;

nr 86, av herr *Sörilin*, om fortsatt giltighet av vissa skogsservitut;

nr 87, av herr *Werner*, om vissa åtgärder mot markspekulation;

nr 88, av herr *Dahl* och herr *Karlsson, Helge*, angående fiskerinäringens struktur och utveckling;

nr 89, av herr *Sundin m. fl.*, om viss uppräknings av det extra mjölkpristillägget i norra Sverige;

nr 90, av herr *Svanström m. fl.*, om statligt kreditstöd vid förvärv av skogsmark; och

nr 91, av herr *Peterson, Eric, m. fl.*, om åtgärder till hjälp åt ensamstående.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framstälts av fröken *Lundbeck (m)* till herr statsrådet och

Meddelande ang. enkel fråga
chefen för inrikesdepartementet: »När avser Herr Statsrådet framlägga förslag om ändring av arbetsförmedlingslagen i vad den avser ambulerande skrivbyråer?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.04.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Onsdagen den 22 januari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Åkerlunds (m) interpellation angående erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Åkerlund har i en interpellation frågat mig om jag är villig att redogöra för de skäl, varpå beslutet fattats att erkänna Nordvietnam, och att lämna min syn på dessa skäl efter det amerikanska beklagandet. Han frågar också vilka åtgärder regeringen avser vidta för att förbättra Sveriges förbindelser med Förenta staterna.

Samtidigt som det kungjordes att regeringen föreslagit Nordvietnams regering upprättande av diplomatiska förbindelser utfärdades ett pressmeddelande, i vilket skälen till åtgärden angavs. Dessa var dels av politisk, dels av praktisk natur.

Det politiska skälet var att Parisförhandlingarna nu inträder i ett skede, som vi hoppas skall bli avgörande för freden. Vår bedömning var att både Förenta staterna och Nordvietnam var inställda på allvarligt menade fredsförhandlingar. Det praktiska skälet var att de kontakter vi upprätthåller med Nordvietnam tagit fastare former.

Ingen anledning finns att dramatisera beslutet att upprätta officiella förbindelser med Demokratiska republiken Vietnam. Det normala tillståndet är för

ett land i Sveriges ställning att sådana förbindelser upprätthålls med en regering, som obestriddligen utövar kontroll över vederbörande stats territorium. Detta normaltillstånd brukar iakttas, utom när särskilda skäl motiverar undantag.

I fråga om Nordvietnam har hittills skäl förelegat som gjort, att regeringen inte ansett tiden mogen att uppta officiella förbindelser. Under de senaste åren har Sverige genom diskreta kontakter med Nordvietnams och Förenta staternas regeringar sökt bevaka möjligheterna att befordra fredskontakter. Under denna tid ville vi inte vidta någon åtgärd som kunde störa denna kontaktväg. Därtill kommer att de faktiska förbindelser som förekom mellan Sverige och Nordvietnam var till fyllest för den dialog som vi förde. Vid flera tillfällen har jag sedermera haft anledning att i riksdagen framhålla vår avsikt att när tiden var mogen — dvs. när skälen mot normalisering inte längre var för handen — upprätta officiella förbindelser med Hanoi.

I och med att bombkriget mot Nordvietnam begränsades förra våren och på hösten upphörde, samtidigt som direkt personkontakt mellan parterna kom till stånd, försvagades de ovan nämnda invändningarna mot att erkänna Nordvietnam. På ett avgörande sätt förändrades läget när de stridande parterna enades om att samlas i Paris till gemensamma överläggningar. Jag hade följaktligen skäl att i ett uttalande i riksdagen i november förutskicka, att tidpunkten för ett erkännande av Nordvietnam närmade sig. Då befann sig emellertid Parissamtalen allttjämt i ett mycket ömtåligt inledningsskede. När efter nyårshelgen procedurproblemen i fråga om förhandlingsarrangemangen närmade sig sin lösning — vilket nu

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

mera bekräftats — ansåg regeringen att politiska invändningar mot en normalisering av förbindelserna med Hanoi inte längre fanns.

Samtidigt skulle det fortsatta arbetet på förberedelser för efterkrigsbiståndet till Vietnam underlättas av fastare kontaktkformer.

På dessa grunder bedömde regeringen att tidpunkten hade kommit för beslut om erkännande av Demokratiska republiken Vietnam. När interpellanten frågar varför beslutet fattats »före fredsslutet» vill jag ånyo erinra om mitt svar i riksdagen i november. Då uttalades att det inte var nödvändigt avvakta fiendligheternas upphörande innan Sverige kunde normalisera sina förbindelser med Hanoi, dvs. den regering med vars representanter Förenta staterna för storpolitiska förhandlingar.

Det har påpekats att Sverige är det första västerländska land som erkänt Nordvietnam. Detta ser vi inte som en belastning. Vi var bland de första att erkänna Folkrepubliken Kina och den algeriska republiken. Den historiskt intresserade kan erinra sig att Sverige också var bland de första att erkänna Sovjetunionen. Vi var bland de tre första att erkänna Amerikas Förenta stater 1783. I alla dessa fall var beslutet realistiskt. Jag är övertygad om att det samma kan sägas nu.

Vad beträffar våra förbindelser med Förenta staterna — som interpellanten också berör — vågar jag säga, att dessa traditionellt är mycket goda. Den amerikanska regeringen känner väl till vår uppfattning rörande dess politik i Vietnam. Det kan inte ha kommit som en överraskning när vi nu upprättat officiella förbindelser med Nordvietnam. Denna åtgärd är naturligtvis på intet sätt riktad mot Förenta staterna utan utgör ett led i utvecklingen av de kontakter, som vi hela tiden haft med Hanoi. Vi önskar vidmakthålla de goda förbindelserna mellan Sverige och Förenta staterna.

Det har sagts att vårt beslut att uppta officiella förbindelser med Hanoi kan

försvara förhandlingarna i Paris. Andra har hävdad motsatsen. Min mening är att vårt ställningstagande inte direkt påverkar förhandlingarna i någondera riktningen. Det kan emellertid få en annan effekt. Nordvietnam är för närvarande diplomatiskt isolerat trots starka solidaritetskänslor på många håll i väst. Det ter sig mot bakgrund härav särskilt rimligt att åtminstone någon officiell diplomatisk kanal öppnas för Nordvietnam till ett land bland de västliga demokratierna. Härigenom kan också förhandlingsläget komma att påverkas i gynnsam riktning. Den senaste veckans uppmuntrande nyheter från Paris inger vissa förhoppningar härom.

Herr ÅKERLUND (m):

Herr talman! Jag tackar hans excellens utrikesministern för svaret på min interpellation. Jag vill också säga att jag är tillfredsställd med den form svaret har fått. Ett tag befarade jag nämligen avfärdande formuleringar i det samma. Men frånvaron därav — på ett enda, tämligen betydelseöst undantag när — gör det möjligt att debattera regeringens beslut beträffande Nordvietnam på ett sakligt och lidelsefritt sätt. Detta är så mycket angelägnare som situationen synes mig gradvis ha undergått en viss förändring genom det amerikanska beklagandet av aktionen i fråga. Därtill kommer att det förefaller mig — och det är, tror jag, en uppfattning som vinner spridning utomlands, både i öst, väst och syd — att vårt land befinner sig på glid in i något slags frontställning mot Förenta staterna.

Jag är mindre intresserad av det historiska tillbakablickandet än av att se framåt på följderna av agerandet. Såväl skälen för regeringens beslut att före ett fredsslut erkänna Nordvietnam som själva aktionen, därtill kopplad samman med en hel serie tidigare olustiga händelser berörande vårt förhållande till Förenta staterna, har stort intresse i och för sig, men viktigast är

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

ändå bedömningen av det uppkomna läget, hur regeringen ser på framtiden och vilka åtgärder den är beredd att vidtaga för att lägga till rätta vad som eventuellt blivit skevt. I dessa hänseenden är jag besviken på svaret. Jag har bett att få skälen för aktionen redovisade för att få den rätta bakgrunden till en debatt, och jag har fått det. Men prövningen av skälens hållbarhet sedan den amerikanska regeringen beklagat erkännandet har helt uteblivit.

Lika tomt är svaret när det gäller frågan om åtgärder för att förbättra vårt lands förbindelser med Förenta staterna. Fast visst är det på sitt sätt upplysande när innebörden av svaret är: inga åtgärder alls för närvarande.

Kanske är det för mycket begärt att utrikesministern skulle pröva sina egna skäl för erkännandet av Nordvietnam i detalj offentligt, men en allmän syn på dem med anledning av det amerikanska beklagandet tycker jag kunde ha varit möjlig när jag frågade därom. Erkännandet är ju ett faktum. Likaså är det amerikanska beklagandet ett faktum. Inte med ett enda ord har dock utrikesministern själv berört detta beklagande. Det är luft alltigenom för Ers Excellens, av svaret att döma i varje fall. Tyvärr är det dock en högst påtaglig realitet.

Det säger dessutom två saker fullt tydligt. Den ena är att Sverige i det officiella Amerikas ögon gjort ett inhop i vad som väl närmast kan betecknas som preludierna till fredskontakter. Inhoppet har man i varje fall i Amerika inte gillat. De förtjusta kommentarerna i öst garanterar det. Den andra saken är att aktionen enligt amerikansk uppfattning inte kommer att främja freden i Sydöstasien. Det är en allvarlig kritik mot erkännandet av Nordvietnam. Länder som Laos, Thailand, Indien och Burma, Indonesien, ja, även Australien och Nya Zeeland ingår i Sydöstasien. Deras fred skulle alltså inte främjas genom det svenska inhopet före ett eventuellt fredsslut för Vietnam.

Jag skulle därför vilja fråga här i kammaren — och därmed upprepar jag ju på sitt sätt frågan i interpellationen — om den svenska regeringen har sådana informationer om möjligheterna att bevara freden i hela Sydöstasien, inte bara i Vietnam, som exempelvis den amerikanska regeringen inte har, eftersom man gör ett sådant uttalande. Tillbakavisar regeringen påståendet i det amerikanska beklagandet? Det skulle vara tacknämligt om vi här i kammaren finge höra hur utrikesministern ser på den situation som uppkommit för vårt lands del genom att freden för hela den sydöasiatiska paktens medlemsländer kommit in i blickfältet.

I sitt svar försäkrar utrikesministern att erkännandet naturligtvis på intet sätt är riktat mot Förenta staterna. Det låter bra, men det synes mig ändå som som bevis föreläge för att man i Förenta staterna inte uppfattat saken på det sättet. Och det är väl när allt kommer omkring just uppfattningen i Amerika som är det avgörande. Vore det nu, som jag redan antytt, en ensartad företeelse, kunde man kanske hoppas att Förenta staterna skulle ta för gott en försäkran av detta slag. Tyvärr är aktionen väl snarast — eller uppfattas som — ett påbröd på en hel serie beklagliga händelser under de sistförflutna tvenne åren. Kanske var det så att dessa började med herr Palmes beryktade Gävletal, som sedan följdes upp i senare offentliga framträdanden, t. ex. på Sergels torg, med regeringens goda minne och stöd. Hand i hand härmed har gått överfall med äggkastning på officiella amerikanska sändebud, fönsterkrossning, flaggskändning o. d., som lamt eller inte alls beivrats från officiellt svenskt håll.

Om Förenta staterna skulle tycka — vilket jag skulle kunna förstå — att stämningen är avog här i landet, och trots försäkringar om att goda förbindelser önskas, finner atmosfären även på officiell nivå skall vi kalla det kyllig, borde enligt min mening åtgärder vidtagas för att förbättra relationerna.

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

Det har jag just uttryckt önskemål om i interpellationen. Sker inte detta, befarar jag att Förenta staterna på grund av dessa förekommande utslag av animositet bibringas en felaktig uppfattning om hur en stor del — kanske den helt övervägande delen — av svenska folket ser på Amerika, dvs. den del som är det lugna och sansade svenska folket.

Jag har för min del vid ett par tidigare tillfällen i denna kammare uttalat min uppskattning och sympati för det amerikanska folket. Jag kan heller inte se att Sveriges intressen gagnas av ett kyligt förhållande till Förenta staterna. Helt tyst kan jag inte sitta, när det gäller denna angelägenhet, ty Förenta staterna skulle kunna bibringas föreställningen att enigheten om att kritisera allt amerikanskt är större än den i verkligheten är i vårt land.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Herr Åkerlund borde som nybliven moderat ha iakttagit den moderationen att inte blanda in äggkastning och fönsterutslagning i en debatt av så allvarlig karaktär som den vi nu bedriver, och jag skall helt och hållet förbigå detta. Det har ingenting med den här saken att skaffa. Den svenska regeringen har tagit lika bestämt avstånd från dylika opinionsyttringar som man har gjort på moderat håll. I det avseendet har vi inte skilda uppfattningar.

Men när herr Åkerlund säger att det tidigare förekommit vissa olustiga händelser i förhållandet mellan den amerikanska och den svenska regeringen, som kan ge intryck av att Sverige på något sätt skulle befinna sig på glid, kan jag inte instämma. Det har i själva verket under nära tre års tid förekommit diskreta kontakter med både den nordvietnamesiska och den amerikanska regeringen. När vi under dessa kontakter har utvecklat våra synpunkter

på ett — det skall jag erkänna — för utomstående fullständigt obekant sätt, har jag inte märkt några uttryck för olustkänslor från den amerikanska regeringens sida. Har inte herr Åkerlund samma intryck som jag att alla partier i Sverige har varit kritiska mot den amerikanska Vietnampolitiken, samtidigt som vi har sagt att denna kritik ingalunda riktar sig mot Förenta staterna eller mot det amerikanska folket. Denna uppfattning har den svenska regeringen förmedlat till den amerikanska regeringen. Den har också förmedlat en dialog mellan de stridande parterna, som *kan* ha medverkat till att man nu sitter vid bordet i Paris.

Nu säger herr Åkerlund att man i Förenta staterna inte har gillat det svenska beslutet. Jag hade i och för sig inte väntat att man skulle uttrycka något direkt gillande. När den amerikanska regeringen gör gällande att det inträffade inte kan främja freden i Sydöstasien, så är herr Åkerlund utan vidare beredd att svära på magistrernas ord. Men jag skulle tro att herr Åkerlund, om han inte skiljer sig ifrån sina egna partivänner, har varit kritisk mot den amerikanska politiken i Vietnam. Varför skall han då utgå ifrån att den amerikanska bedömningen beträffande utvecklingen i Sydöstasien med anledning av den svenska regeringens beslut skulle vara den riktiga? Vad har han för garantier för att just den bedömningen är den rätta, när han som jag utgår ifrån — för såvitt han inte skiljer sig från den allmänna opinionens uppfattning och den som hans eget parti har deklarerat tidigare — har ansett att amerikanerna förut har felbedömt utvecklingen och händelserna i Vietnam. Jag tror att tiden får utvisa vem av oss som har rätt.

Det kan tänkas att även amerikansk opinion om ett år, om man då skall diskutera den här frågan — jag säger det bara som ett exempel — måhända bedömer det svenska handlandet på ett annat sätt än vad man för närvarande

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

gör. Jag kan i och för sig förstå en opinion i ett land som befinner sig i krig. Det är inte säkert att den kan vara så kallt seende och bedömande som ett land som står utanför krigshändelserna kan vara. Det är därför, herr Åkerlund, som jag dristar mig att påstå att den svenska bedömningen beträffande främjandet av freden i Sydostasien i anledning av det svenska handlandet måhända kan vara riktigare än den bedömning som kommer till uttryck från amerikansk opinion i dag. Om det skulle förhålla sig så tror jag att utvecklingen automatiskt kommer att innebära ett förbättrande av förbindelserna mellan Förenta staterna och Sverige.

Sedan, herr Åkerlund, är inte opinionen så enhetlig beträffande det svenska handlandet i ens Förenta staterna som herr Åkerlund vill göra gällande.

Jag har framför mig här ett uttalande av den amerikanska administrationen närliggande Washington Post. I en ledarartikel står följande: »Sveriges formella erkännande är mindre betydelsefullt än det mera substantiella de facto-erkännande som Förenta staterna ger Hanoi genom att förhandla om fred i Paris.» Tidningen fortsätter: »Det finns även den intresseväckande tanken att Sverige nu skulle vara i stånd att agera som tredje part om det skulle behövas en medlare för att påskynda fredssamtalen i Paris. Även om det är förståeligt om man är gramse i Washington på grund av det svenska beslutet borde detta inte stå i vägen för att erkänna existensen av denna möjlighet.»

Jag kan använda just denna tidning som en indirekt polemik emot det herr Åkerlund nyss har hävdad från denna talarstol.

Herr ÅKERLUND (m):

Herr talman! Utrikesministern säger här i sin replik till mig att Sverige genom diskreta kontakter med inte bara myndigheterna i Hanoi utan också med den amerikanska regeringen har med-

verkat till att fredskontakter kommit till stånd. I så fall kan det hälsas med tillfredsställelse, om det verkligen förhåller sig på det sättet att det här kan spåras ett orsakssammanhang, dvs. att det är genom dessa diskreta kontakter som parterna bringats till fredsbordet. Det är i så fall bra, men vi vet ju ingenting med bestämdhet därom.

Sedan säger utrikesministern i det sammanhanget, att såvitt han kunnat finna har vårt agerande icke lett till några olustkänslor i det amerikanska utrikesdepartementet. Det är klart att så länge som det diskreta handlandet pågick, fanns det ingen anledning att ge uttryck åt olustkänslor. Snarare måste det väl ha verkat åt motsatt håll att ge uttryck åt sådana om man uppriktigt strävat efter fred. Det senare var väl också fallet. Men i och med att dessa kontakter lett — jag vill inte säga förlett — den svenska regeringen till att agera såsom den gjort, har det uppenbarligen föranlett den amerikanska regeringen till kanske inte en direkt protest men en form av protest mot att den svenska regeringen gått ett steg längre än vad man i Förenta staterna ursprungligen uppfattat som avsikten. Det är i det läget vi har kommit. Som jag sade i mitt förra inlägg har händelsen nu skett: den svenska regeringen har erkänt Nordvietnam. Jag har inte uttalat någon mening därom i mitt svar, men det nya har inträtt att den amerikanska regeringen har framfört ett beklagande.

Sedan är frågan den, huruvida man, om förhandlingarna leder till fred, därmed kan säga att någon viss person eller någon viss uppfattning fått rätt. Man skulle således kunna säga att om det blir fred skulle det vara ett skäl att hävda att utrikesministern har rätt — att det alltså tidigare har varit rätt handlat. Men därom vet vi i dag ingenting. Det är ingenting annat än en bedömning av situationen, och regeringen kan naturligtvis hävda sin mening. Men det är väl ingen som vill påstå att,

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

därest det nu inte skulle bli fred, skulle detta vara den svenska regeringens fel. Ett sådant resonemang skulle vara alltigenom absurt. Det har från min sida inte heller funnits några skäl att diskutera regeringens bedömningar av situationen. Jag har efterlyst den i dag efter beklagandet. Jag håller mig till själva faktum att ett amerikanskt beklagande har framförts. Det må vara att det sedan kan finnas röster i Förenta staterna som ger uttryck åt en avvikande mening. Den mycket ansedda tidningen Washington Post gör ett uttalande, som kan kallas i någon mån överslättande — jag håller mig nu till utrikesministerns egna ord — där åtgärden från svensk sida beskrivs som mindre betydelsefull än det de facto-erkännande som kommit till stånd just därigenom att parterna satt sig vid förhandlingsbordet. Det är vänligt av tidningen Washington Post att träda upp till en försonande gest, men när allt kommer omkring representerar tidningen, trots sitt anseende, ändå bara en del av opinionen — förvisso en sansad och lugn opinion — i Förenta staterna. Kvar står att de officiella myndigheterna i Förenta staterna fortfarande ändå ger uttryck åt ett missnöje, och det är just mot den bakgrunden som jag ställt frågan: Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att förbättra Sveriges relationer med USA? När jag hänvisade till något som förgrymmade utrikesministern en smula, nämligen den famösa äggkastningen, så gjorde jag det därför att, när det nu har inträffat en mängd sådana händelser, det kunde vara motiverat, att den svenska regeringen vidtog åtgärder för att förta intrycket av att en opinion — i verkligheten helt säkert en ganska begränsad opinion — hyser animositet mot det amerikanska folket. Det tycker jag är en ganska rimlig begäran från min sida. På den punkten kunde jag inte finna att utrikesministern hade någonting att komma med i sitt svar på mitt inlägg.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Kan vi inte, herr Åkerlund, lämna den här äggkastningen? Vid varje tillfälle då något sådant har inträffat har den svenska regeringen framfört sitt beklagande till den amerikanska regeringen. Här är vi väl alla överens om att sådana opinionsyttringar är helt förkastliga, för att inte säga tarvliga. Behövs det ett understrykande av det? Jag tycker att herr Åkerlund inte skall begagna sig av sådana argument.

Beträffande den kanal som den svenska regeringen har utgjort så var det fråga om direkta kontakter då. Vi framförde våra synpunkter och de synpunkter, som den nordvietnamesiska regeringen eventuellt kunde ha, till den amerikanska regeringen i de resonemang som vi förde med vicepresidenten Humphrey och förre utrikesministern Rusk. Och de delgav oss meningar, som vi sedan i vår tur delgav regeringen i Hanoi. Detta har inträffat. Jag kan fullt öppet tala därom. Men jag har inte sagt, att detta i och för sig har lett till att man har satt sig vid förhandlingsbordet i Paris. Jag har sagt: det kan ha medverkat till att parterna har kommit till förhandlingsbordet. Detta faktum tror jag i så fall är en tillgång inte bara i världsfredens intresse utan kanske också på längre sikt ur amerikansk synpunkt.

Men sedan säger herr Åkerlund — och det förvånar mig verkligen — att nu har vi tagit ett steg längre än vad som passar den amerikanska regeringen. Menar herr Åkerlund verkligen att vårt handlande skall fotas på den amerikanska regeringens uppfattning och synpunkter? Vi har, som jag sade nyss, tidigare officiellt — och det har gällt hela den svenska riksdagen — kritiserat den amerikanska politiken i Vietnam. Menar då herr Åkerlund att vi därför att USA:s regering anser att vi inte borde ha tagit detta sista steg — vi har ju haft inofficiella förbindelser

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

med Nordvietnam som man mycket väl vetat om i USA sedan tre år tillbaka — inte borde vidta en sådan åtgärd? Låt oss se på en liknande situation i det motsatta väderstrecket. Menar herr Åkerlund verkligen att vi därför att den svenska regeringen gjorde ett uttalande beträffande händelserna i Tjeckoslovakien som misshagade Sovjetregeringen inte borde ha gjort detta uttalande, eftersom vi skulle ha gått ett steg längre än vad Sovjetunionen ansåg vara riktigt? Inser inte herr Åkerlund att ett sådant resonemang skulle vara förödande för det svenska handlandet? Jag tror inte heller att USA:s regering skulle våga deklarerat en liknande syn på vårt handlande som den herr Åkerlund här har gjort.

Herr Åkerlund säger att det här är en fråga om bedömning, och jag erkänner det. Jag har i mitt interpellations-svar redovisat anledningarna till att den svenska regeringens bedömning var att erkännandet borde komma just då när det kom. Det finns — det måste väl ändå herr Åkerlund erkänna — vissa indikationer, bl. a. med tanke på vad som försiggår i Paris, på att vår bedömning verkligen var riktig. Vi kan diskutera vad som har skett efter ett år, när vi kan se på det bakomliggande händelseförloppet, och jag har en känsla av att det kommer att visa sig att vår bedömning var riktig. Jag skall gärna ge herr Åkerlund möjlighet att gissla mig efter ett år, om det visar sig att jag har fel. Men detta har varit min bedömning, och det som uttalas i Washington Post är inte min syn, utan tidningens. Men den är, som jag tycker, en tänkvärd amerikansk replik till herr Åkerlund. Det är med en viss tillfredsställelse som jag låter en sansad tidning få replikera herr Åkerlund såsom bakgrund till den polemik som jag nu för med honom.

Herr ÅKERLUND (m) kort genmäle:

Herr talman! Utrikesministern vill gärna ta upp en diskussion, som jag

icke har fört i min interpellation, när jag frågat om skälen — och jag har fått redovisning, det har jag också sagt — för erkännandet av Nordvietnam. Jag har alltså icke uttalat någon kritik mot det tagna steget.

De frågor som utrikesministern riktar till mig är starkt provocativa, men jag har ingen anledning att låta mig förledas att frånga min linje. Jag hänvisar bara till vad den amerikanska regeringen nu har sagt i fråga om erkännandet, nämligen bl. a. att Sverige självklart handlar självständigt — och detta uttalande kan stå också för mig. Därmed kan vi kanske lämna den sidan av saken. Därmed faller också hela denna ävenledes provocativa fråga om ett uttalande angående Tjeckoslovakien — det är i alla fall den skillnaden att det i det ena fallet gäller ett uttalande, och i det andra fallet gäller en bestämd åtgärd.

Men två saker kvarstår. Den första är att det officiella Amerikas reaktion varit ogynnsam. Den andra har att göra med vad jag har efterfrågat, nämligen om regeringen funderar på några åtgärder för att förta det ogynnsamma intryck som kan ha uppkommit i Amerika utanför tidningen Washington Post. Den tidningen har trots allt en begränsad läsekrets. Den når uppenbarligen inte så långt att den — i varje fall hittills — fått de amerikanska myndigheterna att ta tillbaka eller ändra något i de uttalanden som gjorts. Därför kan jag inte säga annat än att jag efterlyser åtgärder för att bringa Sveriges förbindelser med Amerika på en, som utrikesministern själv säger att han önskar, bättre och angenämare bog än de för dagen befinner sig på.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Jag inkasserar med tillfredsställelse vad herr Åkerlund sade i sin senare replik, nämligen att han inte vill utöva någon kritik mot åtgär-

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

den. Vad är det herr Åkerlund bråkar om i så fall, när han inte är kritisk mot åtgärden? Varför har interpellationen då kommit till stånd?

Jag har i mitt senaste inlägg inte fällt några provokativa yttranden. I mitt senaste anförande svarade jag inte på interpellationen, i vilken det ju inte fanns någonting som kunde ge mig anledning att blicka österut för att göra jämförelser. Det var herr Åkerlunds påpekande att vi hade tagit ett steg längre än vad USA:s regering ansåg att vi borde göra som föranledde mina i och för sig välmotiverade ord till herr Åkerlund. Man bedriver inte utrikespolitik på det sätt som herr Åkerlund förordar.

Sedan sade herr Åkerlund: Nå, vad skall vi göra för att förbättra förbindelserna? Jag vill understryka för herr Åkerlund att vi, som jag säger i mitt interpellationssvar, har mycket goda förbindelser med Förenta staterna. Herr Åkerlund vill att vi skall göra någonting för att förta intrycket av en åtgärd som herr Åkerlund inte vill utöva kritik emot. Vad vill han? Vill herr Åkerlund att vi skall be Förenta staternas regering om ursäkt för vad vi gjort? Tror verkligen herr Åkerlund att vi förbättrar våra relationer till Förenta staterna om vi uppträder på det sättet?

Nej, herr Åkerlund, den sortens politik kommer jag inte att hänge mig åt. Det kommer inte heller den svenska regeringen att göra. Gud vare lov att det inte är herr Åkerlund som gestaltar utrikespolitiken! Om vi skulle följa honom, är jag övertygad om att vi inte skulle öka vår respekt och förbättra våra förbindelser med Förenta staterna.

Herr ÅKERLUND (m) kort genmäle:

Herr talman! Utrikesministern har vunnit stort anseende som politiker tack vare sin dialektiska förmåga. Jag tycker att den kommer klart till uttryck i den här diskussionen. Han sätter upp ett förvånat ansikte och slänger fram frågor: Vad menas, vad önskas?

Etc. Ändå kan klara fakta konstateras om vad som har inträffat: för det första erkännandet av Nordvietnam och för det andra beklagande från amerikansk sida. Hur mycket utrikesministern än skulle försöka intala denna kammare och svenska folket, att förbindelserna med Förenta staterna aldrig har varit bättre än de är i dag, är det knappast någon som egentligen tror på detta.

Det är också rätt egendomligt i sammanhanget att ta del av vad som sägs i pressen. Eftersom utrikesministern själv har åberopat en tidning, kanske det må vara mig tillåtet att också göra det. I pressen i våra nordiska grannländer och på kontinenten, liksom på andra håll, kommer en ganska enstämig kritik till uttryck. Det sägs tämligen regelmässigt där, att den svenska regeringens åtgärd kanske inte var så klok och riktig.

Men, som sagt, visst handlar den svenska regeringen självständigt. Det är hos utrikesministern som ledningen ligger; ingen har ifrågasatt någonting annat. Däremot kan det vara mycket rimligt, om jag och många andra svenska medborgare känner oro att det från Förenta staternas sida kommit till sådana åtgärder som inträffat under de gångna åren. Det är detta som här är det avgörande. Däremot är det väl, skulle jag tro, ytterligt ointressant för kammarens ledamöter vad som skulle inträffa om jag vore utrikesminister. Det är ändå excellensen Nilsson som sitter på den posten.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Jag skall inte i onödan förlänga denna debatt utan bara göra ett par anmärkningar till vad herr Åkerlund senast sade.

Beträffande vem som är utrikesminister skall jag nöja mig med att understryka att det inte är helt oviktigt vem som innehar utrikesministerposten i landet. Därmed har jag inte gjort

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

någon klassifikation mellan herr Åkerlund och mig personligen.

Jag nödgas notera att herr Åkerlund för andra gången under denna debatt lagt ord i min mun som jag inte har använt. Enligt herr Åkerlund har jag sagt att förbindelserna mellan Förenta staterna och Sverige aldrig har varit bättre än i dag. Nej, herr Åkerlund, det har jag inte sagt. Redan i interpellationssvaret sade jag att förbindelserna är mycket goda, och det vågar jag verkligen stå för. Lägg däremot inte i min mun någonting som jag inte har yttrat!

Nåja, men hur har inte TV och pressen i Förenta staterna reagerat, liksom en viss del av pressen i våra nordiska grannländer? säger herr Åkerlund. Jag har också läst pressens ledare och de omdömen som fällts där, men vi kan inte låta oss ledas av vad exempelvis pressen i våra nordiska grannländer säger om den svenska utrikespolitiken. Tänk, om vi skulle ha låtit oss ledas när vi bestämde vår neutralitetspolitik i stället för att ansluta oss till en militärallians! Vart skulle detta leda? Nej, pressens uttalanden påverkar inte och kan inte påverka mitt handlande.

I sitt förra anförande sade herr Åkerlund att han inte riktade någon kritik mot den svenska regeringens handlande, men i sitt senaste inlägg sade han att den svenska regeringen inte handlade klokt och riktigt när den erkände DRV. Herr Åkerlund tycks ha två själar i samma bröst. Han får bestämma sig om han skall rikta kritik mot den svenska regeringen, vilket han i sitt tidigare anförande förklarade att han inte ville göra, eller om han skall anse att den svenska regeringens handlande inte var klokt och riktigt, vilket han i sitt sista anförande gjorde gällande.

Sedan jag har hört herr Åkerlund i denna debatt måste jag säga att jag näppeligen vill ta några utrikespolitiska råd av honom i fortsättningen.

Herr KILSMO (fp):

Herr talman! Jag skall inte lägga mig i debatten om förhållandet mellan Sverige och Amerika utan vill bara ställa en kompletterande fråga, som hans excellens utrikesministern på rak arm bör kunna svara på; den behöver då inte komma igen. Ej heller skall jag ge uttryck för någon kritisk inställning beträffande Sveriges erkännande av Nordvietnam. Såvitt jag kan förstå har ett sådant erkännande — utom möjligen under vissa tidsperioder — kunnat ske när som helst ända sedan år 1954, efter Genèveavtalet. Ingenting hade väl hindrat att Sverige erkänt Nordvietnam samtidigt som Sverige erkände Sydvietnam?

Min kompletterande fråga är emellertid följande: När nu relationerna till Nordvietnam så här i slutskedet ser ut att bli relativt normala, tänker herr utrikesministern då vidta åtgärder för att våra förbindelser med Sydvietnam också skall kunna återupptas och bli normala?

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Jag skall inte gå närmare in på frågan om Sveriges erkännande av det ena eller andra landet. Det var tillfälligheternas spel i Förenta Nationerna som gjorde att vi kom att erkänna Sydvietnam men inte Nordvietnam. Det skulle emellertid bli en alltför lång historia att nu gå in på orsakerna härtill.

På herr Kilsmos direkta fråga vill jag svara för det första att vi, såsom han också påpekade, sedan länge har erkänt Sydvietnam, för det andra att vi fortfarande har diplomatiska förbindelser med Sydvietnam, som vi dock tidigare trappade ned, och för det tredje att vi ännu inte har tagit ståndpunkt till hur vi skall förfara när det gäller regeringen i Saigon. Den skillnaden föreligger, herr Kilsmo, mellan Nordvietnam och Sydvietnam att regeringen i

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

Hanoi obestridligen har en fullständig kontroll över sitt område. Det kan man däremot inte säga om regeringen i Saigon. Ett sådant förhållande är ofta avgörande för våra diplomatiska relationer till regimer i skilda länder.

Herr **KILSMO** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag tackar för svaret och hoppas att förhållandena skall bli normala igen.

Jag tycker dock att utrikesministern förenklar problemet för sig när han vill göra gällande att man i Nordvietnam har kontroll över situationen, medan Sydvietnam inte skulle ha det. Att regimen i Nordvietnam har en kontroll — en alltför stor kontroll — över sitt land, känner vi till. Men tacka för det att Sydvietnams regering inte har full kontroll, när Nordvietnam underhåller en upprorsrörelse i Sydvietnam. Skall detta erkännas av den svenska regeringen såsom normala diplomatiska relationer?

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **NILSSON**:

Herr talman! Jag vill ändå påpeka för herr Kilsmo — han sade att han inte skulle komma tillbaka sedan han fått ett rejält svar på sin fråga, men han gjorde det — att det är en militärdiktatur som härskar i Saigon.

Vad tror herr Kilsmo skulle inträffa om 500 000 amerikanska soldater dras tillbaka? Det är inte säkert att samma regim skulle komma att ha makten då. Det kan bli en koalitionsregering, som FNL har begärt, men i så fall blir det ganska säkert en regering som mera motsvarar folkets önskemål än den som härskar nu.

Herr **KILSMO** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill nog komplettera utrikesministerns yttrande: det är riktigt att man har en militärdiktatur i Sydvietnam — och man har en sju-

falt värre militärdiktatur i Nordvietnam. Det finns ingen som helst anledning att göra någon diskriminering mellan dessa. Jo, om amerikanerna försvinner så tror jag att även regeringen i Sydvietnam försvinner — på grund av Nordvietnams krig mot Sydvietnam.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **NILSSON**:

Herr talman! Jag vill bara påpeka för herr Kilsmo att vad han än anser om regeringen i Nordvietnam så betraktar jag det nära nog som uteslutet att den regeringen skulle ha folket emot sig — den har satt folket i vapen på ett sådant sätt, att man kan dra slutsatsen att den har folket bakom sig.

I övrigt uttalar jag mig inte om regimen i Nordvietnam. Vi ser kanske problemen på ett annat sätt än den. Utvecklingen i Nordvietnam har varit sådan, att vi inte kan räkna med att man där skall ha samma demokratiska former som vi har i ett så utvecklat och lugnt land som Sverige.

När det gäller Sydvietnam vill jag än en gång understryka, att om de främmande trupperna dras bort utgår jag ifrån att folkviljan där kommer att ge ett utslag som inte innebär stöd åt den nu härskande militärjuntan i Saigon.

Herr **HERNELIUS** (m):

Herr talman! Efter de senaste något lösa och luftiga spekulationerna om folkviljan i Nordvietnam respektive Sydvietnam kanske det kan vara tid att återgå till ämnet.

Jag skulle vilja helhjärtat instämma med hans excellens utrikesministern på en punkt: i Sverige råder enighet om önskvärdheten av att det grymma och blodiga kriget i Vietnam får ett slut. Men jag skulle vilja göra en liten reservation som utrikesministern inte gjorde, nämligen att enigheten har ett undantag: de vänsterextremistiska grupper som är tacksamma för att vietnam-

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

kriget pågår så att grytan skall kunna hållas kokande. Den mest cyniska formuleringen har detta fått i uttalanden från de grupperna av innehåll, att vi »behöver icke ett Vietnam, utan flera».

Jag vill också gärna tillägga att Sverige naturligtvis skulle erkänna Nordvietnam förr eller senare.

Att visa missaktning för en regim, att uttrycka ogillande av någon åtgärd genom att i längden uppskjuta ett erkännande, genom att hemkalla ambassadörer, genom att nedtrappa förbindelser, är åtgärder som i längden bara skadar det land som vidtar dem. Sådana åtgärder är som regel mer motiverade av önskan att bravera på hemmaplan än av önskan att tillvarata det egna landets intressen — vilken regim det än gäller. Man kanske inte har undgått känslan att utrikespolitiken från Gustav Adolfs torg ibland har bedrivits under livligt iakttagande av hemmaplan. Därför har utrikesministern alldeles rätt i att det inte alls är oväsentligt vem som är utrikesminister.

Jag vill också i sakfrågan säga, att intresset kring erkännandet som sådant kanske är mindre stort än intresset för svaren på två frågor: Varför just nu? Varför under dessa former?

Som svar på den första frågan gjorde utrikesministern en historisk utläggning om att Sverige alltid hade varit i täten när det gällt att erkänna vissa länder — bl. a. Sovjetunionen och — Förenta staterna! Ja, jag tyckte nog att det i någon mån var att utmana löjet att dra en jämförelse med erkännandet av Hanoiregimen och erkännandet av Förenta staterna på sin tid. Jag noterade också att utrikesministern underlät att nämna vissa andra erkännanden av regimer i vår närhet rätt nära i tiden, och det var säkert välbetänkt av honom.

Men i övrigt kan jag inte finna något skäl till att erkännandet skulle ske just nu annat än möjligen att fredsviljan hos båda parter måste vara i starkt stigande av olika anledningar — i Nordvietnam kanske beroende på en natur-

lig och förklarlig trötthet efter vad detta land har utstått av lidanden och umbäranden, i Förenta staterna beroende på en liknande psykologisk trötthet. Där har man också det politiska skälet, att en ny republikansk regim brukar börja med att träffa avtal om vapenstillestånd, såsom i Korea. Nu hoppas väl den nya regimen att få göra det samma i Vietnam.

Beträffande formerna för erkännandet skall jag för dagen inte syssla så mycket med det häpnadsväckande åsidosättandet av utrikesnämnden, som var kallad till sammanträde några timmar efter det att konseljbeslutet var fattat. Det åsidosättandet — märkligt mot bakgrund av vad konstitutionsutskottet för några år sedan uttalade — kommer kanske upp till debatt i annat sammanhang under denna vårriksdag.

Men jag vill verkligen uttala min förvåning över den bristande kontakten med de nordiska länderna i det förhandlingsskede, där vi just nu befinner oss. Herr Torsten Nilsson säger att vi inte skall bry oss om vad den nordiska pressen säger — det gjorde vi inte i samband med att vi deklarerade vår alliansfrihet. Det måste vara något minnesfel av hans excellens utrikesministern. Om jag minns pressrösterna rätt från den tiden i Norge och Danmark, så var man närmast glad över att Sverige valde den politiska linje som vi gjorde med stöd av en enig opinion. Det argument utrikesministern anförde håller kanske inte. Vi har nog skäl att lyssna till rösterna från press och andra meningsriktningar i Norge och Danmark.

Vi har så mycket större skäl att göra det som även ledamöter av den norska regeringen offentligt har uttalat, att den svenska åtgärden att icke hålla kontakt i denna fråga har skadat de pågående förhandlingarna.

Slutligen, herr talman, ytterligare två synpunkter. Till mitt yrke hör att läsa Washington Post. Jag gör det rätt regelbundet, och jag är överraskad att finna att utrikesministern inte observe-

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

rade den raljanta tonen i den ledare han citerade.

Till sist — utrikesministern talade om den kanal som det svenska utrikesdepartementet har utgjort för budskap och meningsutbyte mellan Hanoi och Washington. Det är riktigt, och jag vill inte försumma att ge utrikesministern det erkännandet att han, när han så småningom grep sig detta verk an, har gjort stora insatser på den punkten och fört en aktiv och lycklig politik i fråga om den svenska budbärarrollen. Men samtidigt får vi väl också konstatera, att trafiken på den kanalen tog slut för någon tid sedan och att det var andra än svenska båtar som började gå.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **NILSSON**:

Herr talman! Det är riktigt att kontaktkanalen inte längre behövde användas när man hade fått direkt personkontakt i Paris. Det tycker jag är en självklar sak. Under den tid då vi tjänade som budbärare — för att använda herr Hernelius' ord — var avsikten att vi skulle få till stånd denna direkta personkontakt som vi var övertygade om i sin tur skulle kunna leda till de fredsförhandlingar som nu pågår.

Sedan kan jag väl säga att min syn på vietnamkriget — i likhet med herr Hernelius' — ingalunda överensstämmer med de s. k. vänsterextremisternas. De säger att de önskar att kriget skall pågå — jag vet det. De önskar att det skall bli flera Vietnam — jag vet det också. Men herr Hernelius måste väl erkänna, att den svenska regeringen hela tiden har motarbetat dessa vänsterextremisters önskemål när regeringen på allt sätt genom diskreta kontakter har velat medverka till att det skulle bli ett slut på kriget i Vietnam! När det gäller dessa ting behöver herr Hernelius och jag icke diskutera, eftersom vi i det avseendet har överensstämmande uppfattningar.

Beträffande vårt förhållande till Syd-

vietnam är det riktigt att vi vid en viss tidpunkt trappade ned våra förbindelser där. Det var också en bedömning som vi gjorde vid den tidpunkten. Vi hade då inte erkänt Nordvietnam, vi hade bara inofficiella förbindelser. För att åstadkomma balans mellan det av Sverige tidigt erkända Sydvietnam och det ännu icke erkända Nordvietnam, mellan de diplomatiska förbindelser som vi hade med Sydvietnam och de informella förbindelser som vi hade med Nordvietnam, ansåg vi att vår möjlighet som kontaktkanal skulle förbättras, om vi vidtog denna åtgärd just då och trappade ned de diplomatiska förbindelserna med Sydvietnam, som emellertid inte avbröts. Det var också en medveten åtgärd från svensk sida. Och jag tror att det även kan ha medverkat till att vi har blivit mera användbara som kontaktkanal. Det berodde inte på att vi sneglade på inrikespolitiken när det gällde vårt förhållande till vänsterextremisterna och vad de ansåg om krigets fortsättning i Vietnam. Nedtrappningen av de diplomatiska förbindelserna med Sydvietnam var en väl genomtänkt utrikespolitisk åtgärd.

Jag skall inte ägna mig åt vårt erkännande av Förenta staterna. Jag tyckte bara att det var rätt lustigt ur historisk synpunkt att Sverige 1783 erkände Förenta staterna och fick en mycket sur reaktion bland annat ifrån den dåvarande kolonialmakten Storbritannien för att vi handlade som vi gjorde. Jag tyckte det kunde vara rätt trevligt att påminna om den saken. Det är riktigt att Sverige var ett av de första länderna som erkände Sovjetunionen, folkrepubliken Kina och den Algeriska republiken, och det har visat sig att den svenska regeringen gjorde en riktig bedömning vid dessa tidpunkter, eftersom ingen, vad jag vet, kritiserar dessa åtgärder i dag. Det är något som herr Åkerlund kan erinra sig när vi kanske om ett år diskuterar denna fråga.

Tillkännagivandet fick slagsida på grund av en indiskretion från en tid-

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

ning — Dagens Nyheter — som i förväg offentliggjorde vad som var i förningen. Man hade på något sätt lyckats få reda på vad som var förestående och offentliggjorde detta innan vi vidtagit åtgärder härför. Jag beklagar detta.

Avsikten var att utrikesnämnden skulle underrättas innan vi offentliggjorde regeringens beslut. Avsikten var vidare, att våra nordiska grannländer skulle underrättas samtidigt med utrikesnämnden.

Man kan säga att vi borde ha tagit kontakt med de nordiska länderna och eventuellt diskuterat vår kommande åtgärd, men min bedömning var den, att beslutet skulle fattas just då om det skulle ha utrikespolitisk effekt. Jag var inte alldeles säker på att bedömningen skulle vara densamma i våra nordiska grannländer. Det har för övrigt sedermera visat sig att statsminister Baunsgaard offentligt har uttalat att han ansåg att tidpunkten inte var den rätta.

När det gäller erkännanden av detta slag brukar vi i vanliga fall inte ha några överläggningar med våra nordiska grannländer. Jag kan medge att detta är en så pass känslig politisk fråga, att man skulle ha kunnat tänka sig detta. Men min bedömning visade sig även i detta fall vara riktig med tanke på det uttalande som den danske statsministern har gjort.

Jag är helt överens med herr Hernelius om att man inte skall underskatta vad pressen i våra grannländer säger om den svenska utrikespolitiken. Herr Hernelius sade, att jag antagligen mistog mig när det gäller vår NATO-anhörighet och den svenska neutralitetspolitiken. Men pressen i ett demokratiskt land är inte »ensrettet», för att tala norska, utan det finns och har funnits olika uppfattningar beträffande vår neutralitetspolitik också i den norska pressen.

Herr **HERNELIUS** (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill först rätta till ett litet missförstånd. Mina reflexioner

om avbrytande och nedtrappning av diplomatiska förbindelser, hemkallande av ambassadörer etc. syftade icke på Sydvietnam utan var generella. Det var en allmän iakttagelse.

Jag vill också gärna ge utrikesministern det erkännande han begärde, nämligen att regeringen inte har samma uppfattning som vänsterextremisterna i fråga om önskvärldheten av att kriget i Vietnam avslutas. Det är alldeles riktigt.

Låt mig därefter säga att erkännandet av Kina på sin tid inte var ett sådant bravurnummer som det här har framställts. Det skedde efter det att England och om jag minns rätt även Schweiz hade erkänt Kina.

(Hans excellens ministern för utrikes ärendena Nilsson: Nej, inte Schweiz!)

Nå, i varje fall England! Det var inte så märkligt, och det hade också stöd av en i stort sett enig svensk opinion när det presenterades.

Sedan nödgas jag tyvärr underrätta utrikesministern om innehållet i regeringsformen. Det står inte där att utrikesnämnden skall höras innan beslutet offentliggöres, utan före beslutets fattande. Det står vidare *bör* och inte *skall*.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **NILSSON**:

Herr talman! Jag skall inte ge mig in i någon diskussion beträffande regeringsformen, utan jag får väl stå till ansvar så småningom, när konstitutionsutskottet granskar mitt handlande.

Det beror ändå på vilken vikt man tillmäter ett beslut, huruvida man skall rådgöra med utrikesnämnden i förväg eller inte. Det är också en bedömning där man kan ha olika uppfattningar. Jag förstår vilken uppfattning som herr Hernelius har beträffande detta vårt handlande och vikten av att erkänna

Ang. erkännandet av Nordvietnam samt Sveriges relationer till USA

Nordvietnam. Det får jag väl också så småningom stå till svars för.

Jag vill emellertid ha sagt, att när jag nämnde Folkrepubliken Kina och att vi var bland de första som erkände den, så betraktade jag inte det som en bravad. Jag betraktar det inte heller som en bravad, herr Hernelius, att vi har erkänt Nordvietnam. Herrarna får emellertid se upp så att ni inte genom den uppmärksamhet, som ni visar händelsen, gör det till en bravad!

Herr KILSMO (fp):

Herr talman! Det är en mycket kort replik till herr utrikesministern som jag äntligen skall framföra.

Innan dess kanske herr talmannen tillåter mig att säga, att när jag hörde utrikesministerns svara på herr Hernelius frågor så log jag ett återseendets tillfredsställande leende från 1930-talet. Då var nämligen hans excellens utrikesministern en effektiv arbetare inom det socialdemokratiska partiet, som verkligen bekämpade ytterlighetsriktningarna, vilka då — det känner vi till — gjorde allt för att fördärva detta parti.

Jag för min del har aldrig trott att utrikesministern har blivit omvänd på den punkten; jag har aldrig hyst något tvivel om det. Såvitt jag har kunnat finna har han alltid följt samma klara linje.

Vad jag ville rikta min replik emot var den egendomliga statsfilosofi på det utrikespolitiska området, som utrikesministern tillämpade när han sade att man kunde förstå Nordvietnam och erkänna det därför att det ledde sitt folk i krig utan att folket — och det var väl underförstått — gjorde någon invändning däremot. Det är ju en fruktansvärd samhällsfilosofi. Har herr utrikesministern tagit skada av sin tid som försvarsminister, frågar jag mig. Vi vet ju dock att Sydvietnam tyvärr också har en armé på 800 000 människor, som deltar i detta blodiga krig.

De är utskickade för att försvara sig, och Nordvietnam skickar ut sina skador för att anfälla Sydvietnam och hjälpa upprorsmännen där.

Att utrikesministern tar detta som utgångspunkt för sitt handlande förstår jag inte. Den samhällsfilosofin förstår jag mig inte på. Det vore väl från demokratisk synpunkt riktigare att vi försökte hjälpa den svage i stället för den starke.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Om jag verkligen skulle ha följt de tankebanor, som herr Kilsmo tillvitade mig i sitt senaste anförande — då skulle jag, herr talman, erkänna att jag i så fall hade tagit allvarlig skada till min själ under tiden som försvarsminister. Men så påverkas man inte i ett svenskt försvarsdepartement.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 7, angående livränta till vissa personer.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 8, med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 22 april 1960 (nr 74).

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 64—71 till statsutskottet, motionerna nr 72—82 till bevillningsutskottet, motionerna nr 83—87 till lagutskottet, motionerna nr 88—90 till jordbruksutskottet och motionen nr 91 till allmänna beredningsutskottet.

Interpellation ang. kommunal demokrati och service vid kommunsammanläggning

Föredrogos i ett sammanhang Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1969/70; samt

nr 2, angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69.

Propositionerna hänvisades, utom såvitt anginge bilaga 1 till statsverkspropositionen 1969 (finansplanen), till statsutskottet,

varjämte de i nedan angivna delar remitterades till följande utskott, nämligen

propositionen nr 1, i vad den avsåge utgifterna för riksdagen och dess verk m. m., till bankoutskottet samt, i vad den gällde jordbruksärenden, till jordbruksutskottet; ävensom

propositionen nr 2, såvitt den anginge jordbruksärenden, till jordbruksutskottet.

Med remittering av propositionen nr 1 i vad den avsåge bilaga 1 (finansplanen) skulle anstå till i samband med remissdebatten.

På framställning av herr talmannen beslöts att propositionen nr 1 i vad den ej nu remitterats till utskott, nämligen såvitt anginge bilaga 1 (finansplanen), skulle sättas sist på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m.

Anmäldes och bordlades styrelsens för riksdagens förvaltningskontor berättelse för dess verksamhet under år 1968.

Herr **LIDGARD** (m) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Med hänsyn till omfattningen av det ärende som avses i Kungl.

Maj:ts proposition nr 4 angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m., hemställer jag att kammaren måtte medgiva att tiden för avgivande av motioner i anledning av nämnda proposition utsträcker till det sammanträde som infaller näst efter femton dagar från den dag propositionen kom kammaren till handa.

Denna hemställan bifölles.

Interpellation ang. kommunal demokrati och service vid kommunsammanläggning

Ordet lämnades härefter till herr **OLSSON, JOHAN**, (cp), som yttrade:

Herr talman! I debatten om en ny kommunreform har farhågor framförts för att en långt gående kommunsammanläggning skulle få allvarliga följder för den kommunala demokratin. En indelning av landet i kommuner i enlighet med den genomförda blockindelingen beräknas leda till en minskning av antalet förtroendemän med omkring 70 procent. Det torde kunna fastslås, att en så omfattande inskränkning i förtroendemannaposternas antal kommer att inverka menligt på den kommunala självstyrelsen.

Erfarenheter ger vid handen, att en sådan reducering i första hand drabbar ungdomen och kvinnorna. Allt fler arbetsuppgifter kommer att övertas av tjänstemän vilket medför att förtroendemannens inflytande minskas. Allvarliga risker föreligger för att avståndet mellan medborgarna och de kommunala myndigheterna blir alltför stort. En annan oundviklig följd är att de geografiska avstånden inom kommunerna ökar. Centralorten blir avlägsen för många kommuninvånare. Försämrade kommunal service och minskande kontaktmöjligheter är allvarliga konsekvenser som man inte kan bortse från i detta sammanhang.

Något material som möjliggör en samlad bedömning av kommunsammanslagningens följder för den kommunala de-

Interpellation ang. kommunal demokrati och service vid kommunsammanläggning

mokratintor de inte ha sammanställt. 1962 tillsatte chefen för inrikesdepartementet en arbetsgrupp för överläggningar om frågor rörande den kommunala demokratin. Gruppen torde dock inte ha redovisat något resultat av sitt arbete och under större delen av 1968 har den enligt årets riksdagsberättelse inte varit verksam. I detta sammanhang kan vidare erinras om, att riksdagen 1968 uttalade sig för att en arbetsgrupp med företrädare för de stora politiska partierna och för de kommunala förbunden skulle tillsättas i anslutning till riksdagens beslut om partiell författningsreform, gruppens uppgift skulle vara att kartlägga arbetsuppgifterna och dra upp riktlinjerna för en samlad översyn av den kommunala demokratin. Någon arbetsgrupp synes dock ännu inte ha tillsatts och det kan beräknas ta avsevärd tid innan resultat av detta arbete är att vänta. Från regeringshåll har antytts att åtgärder kan komma att vidtagas i syfte att påskynda kommunsammanslagningen. Den till grund för 1962 års riksdagsbeslut liggande principen om frivillighet skulle sålunda överges. En proposition om kommunindelningen avses bli framlagd för innevarande års vårriksdag. Starka skäl talar emellertid för att några ändringar nu inte göres i 1962 års beslut. Det måste anses vara av grundläggande betydelse, att de tidigare berörda frågorna om kommunsammanslagningens konsekvenser för den kommunala demokratin blir tillräckligt belysta, innan åtgärder aktualiseras för att genomföra sammanslagningen med tvång.

Med stöd av vad som nu anförts hemställer jag om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

Har statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder för att den kommunala demokratin och den kommunala servicen ej skall försämrats vid kommunsammansläggningar? Är statsrådet beredd att uppskjuta eventuella planer på att ändra principerna för kommunsammansläggningarna till dess att rimliga lösningar på nämnda frågor kan presenteras?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 92, av herr *Bengtson m. fl.*, om svensk anslutning till IUCN;

nr 93, av herr *Werner*, om upprättande av diplomatiska förbindelser med Tyska Demokratiska Republiken;

nr 94, av herr *Werner*, om vidgade förbindelser med Vietnam;

nr 95, av fru *Lundblad, Grethe*, och herr *Mårtensson*, angående offentlighet för personundersökning i brottmål;

nr 96, av herr *Sörenson* och herr *Peterson, Eric*, om åtgärder mot pornografi;

nr 97, av herr *Virgin m. fl.*, om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret;

nr 98, av herrar *Blomquist* och *Brun-din*, om information i TV angående u-landsfrågor;

nr 99, av herr *Werner*, om anslag till Sydvietsnams Nationella Befrielsefront och till Demokratiska Republiken Vietnam;

nr 100, av herr *Jacobsson, Gösta, m. fl.*, om inrättande vid Lunds universitet av en professur i näringslära;

nr 101, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, om ökat stöd till korrespondens-studerande;

nr 102, av herr *Richardson*, om inrättande av ytterligare ordinarie universitetstjänster i psykologi;

nr 103, av fröken *Stenberg m. fl.*, angående utbildningen av sjuksköterskor;

nr 104, av herr *Svenungsson m. fl.*, angående beräkningsgrunderna för den församlingsprästerliga organisationen;

nr 105, av herr *Bengtson m. fl.*, om en allmän hälsovårdsupplysning;

nr 106, av herr *Kaijser*, angående statsbidraget till kommunal familjedag-hemsverksamhet;

nr 107, av herr *Kristiansson, Axel*, och herr *Mattsson*, om höjning av maxibeloppet för näringshjälp;

nr 108, av herr *Lidgard*, om höjning av räntan på amorteringspliktiga tilllägglån;

nr 109, av herr *Nilsson, Nils, m. fl.*, om en översyn av provinsialläkarväsendet;

nr 110, av herr *Ohlsson, Ebbe, m. fl.*, om avslag på Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Lånefonden för kommunala markförvärv;

nr 111, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, om statsbidrag till kommuner för vissa statskommunala beredskapsarbeten;

nr 112, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, om ökat utnyttjande av vägbyggen såsom beredskapsarbeten;

nr 113, av fröken *Pehrsson*, angående statsbidraget till särskilda anordningar på arbetsplatsen för handikappade;

nr 114, av herr *Werner*, angående barnstugeverksamheten;

nr 115, av herr *Wirmark*, om statsbidrag till viss vård av psykiskt utvecklingsstörda;

nr 116, av herr *Österdahl m. fl.*, om vissa beredskapsarbeten i glesbygdssområden;

nr 117, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, om inrättande av regionala järnvägsnämnder;

nr 118, av herr *Nilsson, Nils*, och herr *Stefanson*, om elektrifiering av järnvägen Borlänge—Mora;

nr 119, av herr *Pettersson, Harald*, om åtgärder för att stimulera utbyggnad av allmänflygfält;

nr 120, av herrar *Strandberg* och *Schött*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer;

nr 121, av herr *Werner*, om förbättrade järnvägs- och landsvägskommunikationer i sydöstra Sverige;

nr 122, av herr *Bengtson m. fl.*, om avveckling av dyrortsgrupperingen av de statsanställdas löner;

nr 123, av herr *Tistad*, om bostadsanskaffningslån med statlig garanti till statsanställda;

nr 124, av herr *Brundin*, om indexreglering av ingångsvärde m. m. vid beräkning av utskiftningsskatt;

nr 125, av herrar *Brundin* och *Strandberg*, om upphävande av förbudet mot utskänkning av rusdrycker i samband med teaterföreställning;

nr 126, av herr *Mattsson m. fl.*, angående rätten till förlustutjämning vid taxering för inkomst;

nr 127, av herr *Nyman m. fl.*, om rätt till skattefri avsättning till omskolnings- och utbildningsfonder;

nr 128, av herr *Persson, Yngve*, och herr *Johansson, Tage*, om begränsning av möjligheterna till avdrag för gäldränta vid inkomsttaxeringen;

nr 129, av herr *Schött*, om översyn av vissa avdragsregler i kommunal-skattelagen;

nr 130, av herr *Schött*, om ändrad tid för ansökan om frivillig särbeskattning;

nr 131, av herrar *Strandberg* och *Brundin*, angående tullklareringen av flygplan;

nr 132, av herr *Svenungsson* och herr *Ohlsson, Ebbe*, om utsträckning av tiden för besvär över taxeringsnämnds beslut;

nr 133, av herrar *Tistad* och *Stefanson*, om befrielse från mervärdeskatt för tandproteser;

nr 134, av herr *Tistad m. fl.*, om utsträckning av tiden för kommuns besvär över taxeringsnämnds beslut;

nr 135, av herr *Tistad m. fl.*, om skattelättnad för vissa fiskare;

nr 136, av herr *Svenungsson*, om postgirokonto för alla medborgare;

nr 137, av herr *Werner*, om statliga basindustrier i sydöstra Sverige, m. m.;

nr 138, av herrar *Axelsson* och *Ska-gerlund*, om proportionella val av nämndemän;

nr 139, av herr *Svenungsson m. fl.*, angående kyrkofriden;

nr 140, av herr *Bengtson*, om ersättning för resa till jourapotek;

nr 141, av herrar *Brundin* och *Kajser*, angående handläggningen av fall av misstänkt barnmisshandel;

nr 142, av herr *Hedlund m. fl.*, om vidgad rätt för utländsk medborgare till förtidspension och sjukbidrag;

nr 143, av herr *Schött m. fl.*, om rätt för utländsk medborgare till undantag från den allmänna försäkringen;

nr 144, av herr *Wanhainen m. fl.*, om tillämpning av arbetarskyddslagen på personaltransporter;

nr 145, av herr *Werner*, om lagfäst rätt till tjänstledighet för deltagande i vuxenutbildning;

nr 146, av herr *Augustsson* och fru *Landberg*, om vidgad rätt till fritidsfiske;

nr 147, av herr *Brundin*, om regler för trafik med fritidsbåtar;

nr 148, av fru *Hultell m. fl.*, angående belysning vid övergångsställen för gående;

nr 149, av herr *Sveningsson m. fl.*, om införande av provisoriskt körkort;

nr 150, av herr *Bengtson m. fl.*, om stöd åt jordbruk av betydelse från natur- och miljövårdssynpunkt;

nr 151, av herr *Carlsson, Eric*, och herr *Nilsson, Nils*, angående användande av domänverkets vinstmedel för fritidsanläggningar;

nr 152, av herr *Jacobsson, Per, m. fl.*, om förläggande till Lycksele av ett skogsinstitut för norra Sverige;

nr 153, av herr *Kristiansson, Axel, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättningsar vid bildande av naturreservat m. m.;

nr 154, av herr *Pettersson, Harald*, och herr *Pettersson, Axel Georg*, om statlig kreditgaranti för deltidjordbruk;

nr 155, av herr *Sundin* och herr *Gustafsson, Nils-Eric*, om bidrag från älgskadefonden för bilskada vid sammanstötning med älg;

nr 156, av herr *Svenungsson m. fl.*, om statlig kreditgaranti för deltidjordbruk;

nr 157, av herr *Brundin m. fl.*, om utredning angående sjukfrånvaron;

nr 158, av fru *Diesen* och fru *Hultell*, angående berikning av livsmedel med järn; samt

nr 159, av herr *Nyman m. fl.*, angående utbildningen av ungdomsledare.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.25.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Torsdagen den 23 januari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen för tiden den 27—den 31 i denna månad beviljades herr *Björk* och herr *Jacobson, Gösta*, för deltagande i möte med Europarådets rådgivande församling i Strasbourg.

Herr **TALMANNEN** yttrade:

Efter samråd med andra kammarens talman får jag föreslå, att första kammaren ville besluta att vid sammanträde, som kommer att hållas fredagen den 31 i denna månad, företaga val av valmän och suppleanter för utseende av ej mindre fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret än även suppleanter för fullmäktige i nämnda bank och kontor.

Detta förslag antogs.

Ordet lämnades på begäran till herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN**, som anförde:

Herr talman! Jag ber att få föreslå att kammaren måtte besluta att antalet suppleanter för de valmän, som skall utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för dem, bestämmas till tio.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Därefter yttrade herr **TALMANNEN**:

Jag ber att få meddela, att en utrikesdebatt kommer att hållas onsdagen den 26 mars.

Ang. sysselsättningsbefrämjande åtgärder

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet **STRÄNG** erhöll ordet för att besvara herr *Nils Nilssons* (cp) fråga angående sysselsättningsbefrämjande åtgärder, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 17 januari, och anförde:

Herr talman! Herr Nils Nilsson har frågat mig om jag anser att när kommuner fattat beslut om sysselsättningsbefrämjande åtgärder, vilka berör jordbruket, det är skäligt att dessa beslut korrigeras, exempelvis genom begränsning av till kommun utgående statligt bidrag.

Om besluten strider mot lag eller annan författning och det ifrågasatta statsbidraget är ett individuellt behovsprövat bidrag är svaret ja.

Herr **NILSSON, NILS**, (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga.

Strukturrationaliseringen inom jordbruket och skogsbruket har gått mycket snabbt. Fråga är om den inte inom skogsbruket gått alltför snabbt. I varje fall har skogskommuner med de areella näringarna som huvudsaklig basnäring ej hunnit bygga ut en ersättning i fråga om arbetstillfällen för de bortrationaliserade människorna. De insatser varom här är fråga och som av kommunerna vidtagits har varit angelägna. De har skapat möjligheter för människor att stanna i sin hembygd. Det är här inte fråga om några omfattande och kostsamma investeringar, då sådana redan föreligger i form av byggnadsbestånd m. m. Insatserna har varit marginella men har gett god effekt i

Om visst skörde-skadeskydd för Norrbottens län

förhållande till sin storlek. Och det får väl ändå anses vara hedervärda initiativ från en kommuns sida att skapa sysselsättnings- och utkomstmöjligheter för sina medborgare.

Beträffande frågan om åtgärderna står i överensstämmelse med kommunallagen är det möjligt att så ej är fallet även om frågan ej blivit prövad i högsta instans. Vissa av dessa kommunala beslut har dock vunnit laga kraft. Men även kommunallagen har ju fått ändras under årens lopp i takt med de förändringar som samhället undergått och med de därmed uppstående behoven.

Jag har därför även ställt frågan om skäligheten av en eventuell korrektion, och jag anser mig här finna visst stöd i ett tidigare regeringsbeslut i en närbesläktad fråga, återgiven i den utgåva av kommunallagarna som har boktiteln *Kommunallagarna II*: »Eit verkstadsbolag anhöll om kommuns borgen för ett lån å 40 000 kronor för vissa om- och tillbyggnader under hot att eljest komma att flytta till annan kommun, som erbjudit bolaget en mängd förmåner, bl. a. gratis mark. Kommunen beslöt att teckna den begärda borgen och beslutet underställdes Kungl. Maj:t. Som motiv för sitt beslut anförde kommunen, att en nedläggning av verksamheten skulle ur såväl skatte- som arbetslöshetssynpunkt medföra en avsevärd ekonomisk förlust för komunen. Regeringsrätten hemställde i anledning av begärt utlåtande enhälligt, att Kungl. Maj:t måtte, enär det ändamål, som avsågs med den ifrågasatta borgensförbindelsen, icke kunde vara att hänföra till en kommunens angelägenhet, lämna ansökan utan bifall. Vid ansökningens föredragning inför Kungl. Maj:t i statsråd den 3/11 1939 medgav Kungl. Maj:t, att kommunen finge ikläda sig borgensansvaret på grund av den arbetslöshet, som sannolikt komme att uppstå, om kommunen ej finge vidtaga åtgärden.» Såvitt jag kan förstå, är det här skäligheten och inte lagligheten som har varit avgörande.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Om visst skörde-skadeskydd för Norrbottens län

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet **HOLMQVIST** erhöll ordet för att besvara herr *Hedströms* (s) fråga om visst skörde-skadeskydd för Norrbottens län, vilken fråga intogs i kammarens protokoll för den 14 januari, och yttrade:

Herr talman! Herr Uno Hedström har frågat dels om jag observerat att redan inbärgad spannmål i vissa delar av Norrbottens län fått svåra skador genom mögelangrepp, dels om jag överväger att hjälpa de drabbade jordbrukarna och i så fall genom vilka åtgärder.

Som svar vill jag anföra att jag har uppmärksammat de av herr Uno Hedström berörda skadorna. Jag kan vidare meddela att regeringen i morgondagens konselj ämnar ta upp frågan om försäljning till nedsatt pris av svensk fodersäd till de skadedrabbade jordbrukarna på motsvarande sätt som skedde efter de omfattande skörde-skadorna genom angrepp av sorkar och möss under år 1966.

Herr **HEDSTRÖM** (s):

Herr talman! Anledningen till att jag har ställt frågan är de stora skador som har uppstått på foderspannmål i Norrbotten innevarande vinter. Det är främst Norrbottens kustland och älvdalarna som har drabbats men också vissa delar av inlandet.

Det var det exceptionellt dåliga skörde-vädret under hösten som orsakade skadorna. Jag kan nämna att det kom kyla tidigare än vad någon kan minnas. Sålunda var det 10 minusgrader natten mellan den 20 och 21 september, då både potatisupptagningen och skörden av spannmålen var i gång. Sedan kom ett ymnigt snöfall som ytterligare förvärrade situationen. Kornåkrarna lades i

Ang. trafiken mellan Gotland och fastlandet

många fall platt till marken. När efter en tid snön smälte undan, var det hart när omöjligt att kunna bärga skörden på de åkrar som hade legat under snön. Många jordbrukare försökte dock att skörda så länge som möjligt, men det blev givetvis hög vattenhalt på spannmålen genom att isklumpar följde med. Dessutom blev det en viss jordinblandning.

Lantbruksnämnden i Norrbotten har låtit göra en stickprovsundersökning vid ett trettio-tal gårdar. Proven har nu analyserats vid veterinärbakteriologiska laboratoriet i Skara. Laboratoriet meddelar att i proven föreligger »en mer eller mindre stark mikrobiell aktivitet i form av bakterie- och mögelväxt med värden som avsevärt överstiger vad som enligt gällande bedömningsgrunder kan anses acceptabelt». Av 31 prover var 17 stycken ej godtagbara, 4 stycken godtagbara med tvekan, 7 stycken godtagbara och 3 stycken möjligen med tvekan godtagbara. Lantbruksnämnden har beräknat att upp emot 3 000 ton av den inbärgade grödan är så svårt skadad att den inte kan användas för utfodring. Djurägarna är därför i behov av att få köpa ersättningsfoder. Då skador efter inlagringen inte ersättes genom skördeskadeförsäkringen bör djurägarna få ett skäligen ekonomiskt stöd för detta.

Nu har ju jordbruksministern i svaret meddelat, att regeringen i konseljen i morgon ämnar ta upp frågan om försäljning av svensk fodersäd till nedsatt pris till de skadedrabbade jordbrukarna på motsvarande sätt som skedde efter de omfattande skördeskadorna genom angrepp av sorkar och möss under år 1966. Jag vill uttala min tillfredsställelse över detta. Det bör bli en god hjälp för de drabbade jordbrukarna att de får en möjlighet att inköpa ersättningsfoder till nedsatt pris. Det är också bra att den administrativa handläggningen blir lika enkel som förra gången.

Jag tackar för det positiva svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren medgiva, att — för att möjliggöra för herr statsrådet Palme och herr statsrådet Geijer att besvara spörsmål jämväl i andra kammaren — svaren å herr Wirténs respektive herr Österdahls framställda enkla fråga finge lämnas i omvänd ordning mot den, i vilken frågorna upptagits å dagens föredragningslista.

Ang. trafiken mellan Gotland och fastlandet

Herr statsrådet **GEIJER** erhöll ordet för att besvara herr *Österdahls* (fp) fråga till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående trafiken mellan Gotland och fastlandet, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 14 januari, och anförde:

Herr talman! Herr Österdahl har frågat om kommunikationsministern har för avsikt att till 1969 års vårriksdag lämna förslag angående trafiken mellan Gotland och fastlandet.

Kommunikationsministern har haft för avsikt att redan i statsverkspropositionen till årets riksdag anmäla förslag angående trafiken mellan Gotland och fastlandet.

Med hänsyn till att Gotlandsbolagets styrelse inte ansett sig kunna godta det preliminära avtal varom representanter för övriga parter är ense har detta tyvärr inte varit möjligt.

För dagen går det inte att göra något uttalande om möjligheterna att nå en överenskommelse i frågan.

Herr **ÖSTERDAHL** (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga.

I dag har vi den 23 januari 1969. Vet de ärade kammarledamöterna vad som

Ang. trafiken mellan Gotland och fastlandet

hände i denna kammare för 24 år sedan? Jo, den 23 januari 1945 lämnades i denna kammare en motion med hemställan om utredning av sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet. Motionen lämnades av dåvarande socialdemokratiska riksdagsmannen K. F. Söderdahl. En likalydande motion väcktes i andra kammaren av bondeförbundaren Svensson i Stenkyrka och socialdemokraten Engström i Slite. Med vissa ändringar tillstyrkte statsutskottet dessa motioner, och riksdagen beslöt den 23 juni 1945 att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och det övriga Sverige.

Det är alltså i dag exakt 24 år sedan ärendet som föranlett min fråga först aktualiserades i denna kammare. I dag svarar statsrådet Geijer att det för dagen inte går att göra något uttalande om möjligheterna att nå en överenskommelse i frågan, dvs. en överenskommelse med Gotlandsbolaget. Ja, herr statsråd, en överenskommelse i den form som statsrådet avser får man nog vänta på.

Egentligen är det något fruktansvärt att en fråga som kan räknas till en av de allra viktigaste för Gotland — en fråga som berör en hel svensk provins' utvecklingsmöjligheter och framtid — inte efter 24 år fått sin lösning. Ändå vet vi att denna tidsperiod med sin oerhört snabba tekniska utveckling medfört den kanske största omställning i vårt näringsliv som någonsin skett, inte minst på transportteknikens område.

Jämför trafiken på våra vägar i dag med 1945 års trafik, och vi skall se att vi fått en helt ny transportorganisation och ett nytt transportmedel, nämligen långtradaren, förutom alla andra motorfordon. Båttrafiken har på kortare sträckor fått minskad konkurrenskraft. En stor del av kusttrafiken har därför måst läggas ner. För Gotlands del har detta medfört att våra fraktkostnader

ökat mer än vad som skett där trafiken upprätthålles med järnväg eller på landsväg. Avståndet mellan Gotland och fastlandet har alltså kostnadsmässigt ökat avsevärt under denna tidsperiod, och därför vill jag vädja till statsrådet och regeringen att verkligen försöka förstå denna frågas vikt för Gotland och dess inbyggare.

Varför har regeringen inte löst frågan enligt 1963 års riksdags beslut? Riksdagen beslöt då att den statliga trafikpolitiken i fråga om Gotlands trafikförbindelser med fastlandet skall vara att »staten skall i den utsträckning som blir behövlig lämna ekonomiskt stöd åt gotlandstrafiken, så att kostnaderna för gods- och personbefordran mellan Gotland och fastlandet blir i huvudsak lika med kostnaderna för transport per järnväg med motsvarande trafikstandard på sträckor av samma längd».

Jag vore mycket tacksam om statsrådet Geijer ville svara på detta. Riksdagen har ju när frågan varit uppe alltid stött de gotländska önskemålen. Varför har man inte tagit upp nya förhandlingar med gotlandsrepresentanterna, då det tidigare avtalet som slöts i höstas inte har undertecknats?

Herr statsrådet **GEIJER**:

Herr talman! Jag vill försäkra herr österdahl att kommunikationsministern är mycket intresserad av en positiv lösning av denna fråga. Det torde också ha framgått av det svar som jag har lämnat att han hade de bästa förhoppningar om att kunna lägga fram ett förslag i statsverkspropositionen. När jag nu här har svarat att det för dagen inte går att göra något uttalande betyder det inte att frågan ligger stilla. Det betyder att förhandlingar pågår, och jag tror att vi alla hoppas att man så snart som möjligt skall nå fram till en positiv lösning vid dessa förhandlingar.

Herr **ÖSTERDAHL** (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det sista uttalandet som jag tolkar

Om ökad utbildning av läkare

som ett positivt uttalande med en önskan från regeringen att lösa frågan.

Jag vill bara ytterligare understryka vikten av att denna fråga löses snarast, ty kostnaderna är verkligen mycket höga. Jag har här ett exempel, kanske något extremt. En kommunalkamrer på södra Gotland skulle för kommunen köpa 10 ton järnvägsräls från Berga i Småland. Rälsen kostade 3 500 kronor. Han ringde då SLAB och begärde ett anbud på frakt till denna kommun på södra Gotland. Döm om hans förvåning när frakten kostade 1 149 kronor. Berga ligger ungefär 28 km från Oskarshamn, och fraktpriset var då beräknat till södra Gotland. Men kostnaden för motsvarande längd på fastlandet hade också SJ räknat ut för honom. Kostnaden skulle bli 275 kronor, alltså nästan 900 kronor högre i frakt till Gotland än på motsvarande sträcka på fastlandet. Detta hänger i viss utsträckning samman med att SJ inte har samtrafik över Oskarshamn, utan allt gods från södra Sverige går över Nynäshamn. Detta rationaliserar och förbilligar driften för SJ, men det fördyrar ju också frakten för gotlänningarna till det tredubbla i förhållande till vad det kostar på fastlandet.

Det är verkligen att hoppas att denna fråga löses i år. Om vi kommer till den 23 januari 1970, kan nämligen regeringen fira silverbröllop med gotlands- trafikerna, och det skulle verkligen vara tråkigt. Med anledning av statsrådets positiva svar hoppas jag att det skall bli en snar lösning av denna fråga och att förhandlingarna med gotlandsintressenterna skall tas upp igen.

Jag tackar statsrådet för svaret.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Om ökad utbildning av läkare

Herr statsrådet **MOBERG** erhöll ordet för att besvara herr *Ferdinand Nilssons* (cp) fråga till herr statsrådet och che-

fen för utbildningsdepartementet om ökad utbildning av läkare, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 14 januari, och yttrade:

Herr talman! Herr Ferdinand Nilsson har frågat chefen för utbildningsdepartementet bl. a. vilka snara åtgärder han avser att vidtaga för vidgad intagning till läkarutbildning för att motsvara statens ansvar beträffande läkarutbildningen särskilt med hänsyn till brist-situationen i fråga om läkare i den öppna vården. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Antalet nybörjarplatser vid de medicinska fakulteterna har under den senaste tioårsperioden mer än fördubb-lats. Såsom framgår av årets statsverksproposition kommer intagningen att öka även under nästa läsår. Frågan om en fortsatt utbyggnad av läkarutbildningen behandlas vidare f. n. av 1968 års utbildningsutredning inom ramen för dess uppdrag att pröva bl. a. omfattningen och strukturen av hela det eftergymnasiala utbildningsområdet.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Moberg för att han var vänlig och svarade på min fråga. Jag vill nämna att jag haft några utgångspunkter för den. I en debatt i höstas betonade statsrådet Aspling den betydelse ökad läkarutbildning har när det gäller att åstadkomma balans mellan antalet läkare och arbetstillfällen för dessa. Det är uppenbart att en effektiv sjukförsäkring och billigare sjukvård, som det allmänna med skattemedel upprätthåller, ökar antalet vårdsökande och därmed ökar läkarnas arbetstillfällen — om man så vill uttrycka det. Så mycket betydelsefullare är det därför att den målsättning som statsmakterna uppsatt för sig kan uppnås.

Huvudmannskapet — för att använda ett på sina håll kärt ord när det gäller att fördela ekonomiska bördor —

å ligger staten när det gäller läkarutbildning.

Med vad som kan karakteriseras som berömlig läraaktighet har jag tillägnat mig regeringens synpunkt på nackdelarna av ett delat huvudmannaskap och återkommer i annat sammanhang till frågan om utbildning av vårdpersonal, närmast sjuksköterskor och sjukvårdsbiträden. Här finns dock, såvitt jag kan bedöma det, ett påtagligt sammanhang när det gäller att avväga behovet — och ändå har ingen kommit på idén att till landstingen överföra också universitet.

Ur landstingets synpunkt vill jag understryka nödvändigheten av att behovet av läkare i öppen vård, vid sjukhus och inom provinsialläkarorganisationen tillgodoses. Staten sköt över den sistnämnda på landstingen och bör då också ha skyldighet att tillse att elementära förutsättningar för att få läkare inte saknas. Det har från landstingsförbundets och regeringens sida konstaterats att den 1 oktober 1968 saknades ordinarie innehavare till 317 av landets 935 provinsialläkartjänster. Av dessa uppehölls 142 tjänster genom vikariat av medicine kandidater, utländska läkare m. fl., medan 175 tjänster d. v. s. nära 20 procent var helt obesatta. Vakanserna är falrikast i Norrbotten och Västerbotten — respektive 50 och nära 45 procent — men överallt i glesbygderna är det svårigheter. Vi har kännning av dem också i mälardalen.

Över vissa delar av sjukvården har svårigheter sammanhang med att specialiseringsraseriet i medicinarutbildningen gripit omkring sig. Vad som närmast föranleder att jag ställer min fråga är uppgifterna i pressen och från andra håll om höstens resultat beträffande ansökningar till spärrade linjer inom läkarutbildningen i Stockholm, Uppsala, Linköping, Lund och Göteborg. Antalet ansökningar var i genomsnitt cirka 1 200 per läroanstalt, varvid det givetvis i många fall men ingalunda konsekvent var fråga om dubbele-

ring. Den första reflexionen var väl att det är synd att det inte skall vara möjligt att ta in fler än något över 300, d. v. s. fjärdedelen av de sökande. Men allvarigare är frågan om i vad mån dessa utbildningsmöjligheter blir outnyttjade genom att en del av intagningsplatserna står obesatta. Detta har man också talat en hel del om, man och man emellan.

Det var den 10 januari, sedan riksdagsarbetet efter talmans- och sekreterarval hade satts i gång, som jag lämnade in min fråga till kammarkansliet. Senare har jag efter åtskillig läsning i statsverkspropositionen uppmärksammat några rader på sid. 277 och 278 i bilaga 10, vilka bekräftar mina farhågor: »En tid efter innevarande läsårs början visade det sig att av olika anledningar ett antal intagningsplatser vid spärrade utbildningslinjer stod obesatta.»

Ett antal! Var det inte någonting mellan en tredjedel och en fjärdedel?

Det är av intresse att veta vad propositionens ord kan innebära, när det sägs att genom särskilt ingripande av universitetskanslern och Kungl. Maj:t »en betydande del» av dessa vakanser senare har blivit besatta. Vad är »en betydande del» av »ett antal»? Är det verkligen så illa ställt, att det skall erfordras särskilda ingripanden av kansler och Kungl. Maj:t för att rätta till sådant som i propositionen karakteriseras såsom otillfredsställande, alltså att av 300 spärrade platser kanske tredjedelen eller fjärdedelen stod obesatta när läsåret började?

Man finner emellertid med tillfredsställelse att departementschefen deklarerar, att åtgärder bör vidtagas i syfte att förebygga ett uppreppande. Därvid synes avsikten vara att på vissa linjer intagning skulle kunna ske till ett högre antal — vissa linjer således — än det finns tillgängliga nybörjarplatser. Vidare sägs att såsom förutsättning för att vederbörande läroanstalt skall få i sin helhet ut medel för kursanslag o. s. v.

Om ökad utbildning av läkare

bör normalt gälla — alltså inte alltid, men normalt — att samtliga platser är vakanta.

Utan att ingå på huruvida de i propositionen nämnda åtgärderna skulle vara tillräckliga vill jag betona vikten av att åtminstone utnyttja de avsedda möjligheterna när det gäller ökad läkarutbildning. Befintliga flaskhalsar måste elimineras om detta skall lyckas. Det talas om — det var visst statsrådet Aspling i höstas här i kammaren — att man under 1970-talet skall fördubbla examinationen av läkare. Mot att vi nu har 9 000 läkare vid sjukhus, i provinsialläkarorganisationerna och, inte minst, privatpraktiserande, skall vi i början av 1970-talet ha 11 000 läkare och i slutet av detta årtionde 17 000. Detta är bra, men det förutsätter att utbildningsprogrammet kan fullföljas så att det inte går som i höstas. Det förutsätter också att det läkarutbildningsprogram som propositionen avser skall kunna realiseras. Får vi inte lärarutbildning i motsvarande mån kan vi inte genomföra den utbildningen. Där tycker jag att propositionen har en synnerligen hedervärd ambition. Vi får se vad resultatet blir. Nu kommer därtill företagsläkarsystemets utbyggande. Jag är förvissad om att det råder ett alljämt växande behov av läkare och efterfrågan på läkarvård.

Jag har anfört några frågetecken men vet att landstingen (=sjukvårdshuvudmännen) livligt önskar att huvudmannen för tillgodoseende av läkarbehovet också skall kunna reda upp sin situation.

Jag ber att få tacka statsrådet för det intresse han har visat. Det framgick kanske mer av propositionen än av svaret.

Herr statsrådet **MOBERG**:

Herr talman! När det gäller frågan om hur många studenter som utnyttjar antalet tillgängliga platser vill jag upplysna herr Ferdinand Nilsson om att vid

de medicinska fakulteterna har det problem som herr Ferdinand Nilsson tog upp inte varit något egentligt problem beträffande de första åren. De siffror och de åtgärder som herr Ferdinand Nilsson talade om torde ha avsett de tekniska fakulteterna och de tekniska högskolorna. Där hade vi i höstas ett antal icke besatta nybörjarplatser, och Kungl. Maj:t gav på förslag av kanslersämbetet myndigheterna möjligheter till extraordinära åtgärder för att fylla dessa platser. Det lyckades i stort sett. Men det gällde teknikerna och inte medicinarna.

För medicinarnas del har vi haft ett problem av liknande karaktär när det gäller den senare delen av utbildningen. Det har sammanhängt med att medicinarna, sedan de har gått igenom sina första år, i ganska stor utsträckning har tagit vikariat såsom provinsialläkare eller annat och därigenom gjort sjukvården en stor tjänst. Då har det hänt att utbildningsplatser för de senare åren — det vi kallar det fria kliniska skedet — har stått outnyttjade med jämna mellanrum vid vissa läroanstalter.

I syfte att få rätsida på den saken har vi i årets statsverksproposition föreslagit vissa ändringar i utbildningen så att eleverna skall följa läroplanen striktare än vad de hittills har gjort. Att de hittills har varit borta från platserna har inte varit så farligt, därför att de har gjort en stor insats som biträdande provinsialläkare och i andra sammanhang, vilket har kommit sjukvården till godo.

Vad gäller den fråga som herr Ferdinand Nilsson tagit upp, nämligen tillgången på läkare, vill jag utöver vad jag sade i mitt svar fästa uppmärksamheten på följande. Den ökning av läkarutbildningen som vidtagits sedan mitten av 1950-talet börjar nu på allvar resultera i ökningar i antalet examinerade. Vi kan med säkerhet räkna med att i år och de följande fyra åren kommer det att sammanlagt utexamineras dubbelt

så många läkare som det utexamineras under den närmast föregående femårsperioden. Som herr Ferdinand Nilsson mycket riktigt påpekade, kommer detta i sin tur att leda till att totalantalet verksamma läkare i landet kommer att öka högst väsentligt under 1970-talet. Vi räknar med praktiskt taget en fördubbling av antalet verksamma läkare mellan nu och slutet av 1970-talet.

Slutligen vill jag tillägga att det pågår utredningar såväl här i Stockholm som i Umeå, vilka syftar till en ökning av intagningen av medicinare *utöver* den plan för ökningen av läkarutbildningen som 1965 års riksdag antog och som vi har följt till punkt och pricka. Som jag nämnde i svaret har vi dessutom i den långsiktiga planeringen inom U 68 ögonen på detta problem.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Utgångspunkten för vad jag har anfört var den uppgift som vi fick om genomsnittssiffran 1 200 ansökningar per läroanstalt — i Uppsala, Linköping, Stockholm, Göteborg och Lund — när det gäller att besätta de spärrade linjerna inom läkarutbildningen. Det betyder att maximalt en fjärdedel av dessa platser skulle ha kunnat besättas. Det rör sig om en dubblering naturligtvis. Av de 1 200 återkommer en del men inte alla vid olika läroanstalter, den saken är fullkomligt klar. Jag har emellertid fått bestämda uppgifter enligt vilka det visade sig att en avsevärd del av platserna inte blev besatt.

Jag frågar statsrådet, om det var en tredjedel eller en fjärdedel av platserna som vid studietermens början blev obesatt, och jag fick det svaret att vad det här är fråga om rör tekniska högskolor och dylikt. Jag undrar emellertid, om det inte kan förekomma vakanser i båda fallen, och jag tycker att vi skall hålla oss till vad jag har försökt beröra här. Jag vet att man i vissa fall har vidtagit åtgärder så att förhållan-

Om ökad utbildning av läkare

dena förbättrats, men det är inte så lätt att ordna stödundervisning för dem som kommer för sent till sina kurser. Emellertid fattade jag saken så att de uttalanden som finns i propositionen åsyftar den av statsrådet berörda tekniska utbildningen. Jag fattade det så, men jag är inte säker på att jag förstod honom rätt. Har jag missförstått honom, beklagar jag det.

Statsrådet lät så belåten över resultatet när det gäller medicinarutbildningen — det är dock en mycket ömlålig punkt. Vi som känner svårigheterna att besätta vakanta läkarbefattningar och med förtjusning ser den målsättning som det skulle innebära att ha dubbelt så många läkare i slutet av 1970-talet, även om efterfrågan då säkerligen är mycket större än nu — det är i alla fall en utveckling i rätt riktning — måste säga oss att för att detta skall klaffa måste utbildningssystemet fungera under tiden. Jag har fäst mig vid hur värdefullt det är att statsrådet enligt propositionen är så intresserad av att utbilda lärare. Men, som sagt, vi har nog rätt att vara litet oroliga. Landstingen har fått provinsialläkarorganisationen på halsen, vare sig vi velat eller inte. Vi har fått den psykiatriska vården med de svårigheter som också här föreligger att få läkare. *För vår del har vi inför så frikostigt utdelade uppgifter också rätt att säga att vi är ledsna att det är så svårt att skaffa erforderliga läkare.*

Jag snuddade vid vad läkarbristen betyder för glesorterna, inte bara i norra Sverige utan även i mellersta Sverige. Örebro län har det svårt. Uppsala län har också vissa svårigheter. De är kanske inte så stora, men tillräckligt stora för att hindra den utbyggnad av vården som man gärna skulle vilja göra. Det är därför vi konstaterar att om vi hade flera läkare, skulle vi kunna göra mera för vården. Det är så jag sett det när jag ställt min fråga. Det är naturligtvis mycket bra när statsrådet säger att medicine kandidaterna kan ta vika-

Om ökad utbildning av läkare

riat, ty det är alltid något. Men det är ändå bättre om vi får utbildade läkare.

Herr statsrådet **MOBERG**:

Herr talman! Först vill jag när det gäller de här siffrorna få upplysa herr Nilsson om att det i höstas fanns 422 nybörjarplatser. Till dem var det 1 836 sökande, och alla 422 platserna blev besatta. Det är en felaktig uppgift som herr Nilsson kommer med och upprepar att mellan en tredjedel och en fjärdedel av dessa platser inte skulle ha blivit besatta. Det finns inga faktiska uppgifter som styrker något sådant.

Därtill vill jag säga till herr Nilsson att ända sedan regeringen i mitten av 1950-talet fick klart för sig de stora behov av färdiga läkare som skulle komma att föreligga har regeringen gjort alla tänkbara ansträngningar för att snabbt öka läkarutbildningskapaciteten. Jag vill erinra herr Nilsson om att när regeringen i mitten av 1950-talet föreslog den första blygsamma ökningen av läkarutbildningskapaciteten sade gruppledaren för ett av de borgerliga partierna från denna talarstol att den av regeringen föreslagna ökningen var mycket diskutabel med hänsyn till att den kan leda till en överproduktion av läkare. Han förutsatte att den tillfälliga ökningen mycket snart skulle följas av en minskning. Regeringen har hela tiden drivit på utvecklingen här och genomfört öknings till hundra procent där så varit möjligt. Men anledningen till att vi inte fått upp produktionen av läkare mer än vi hittills har fått — och det beklagar vi mer än någon annan — är att vi ställer så stora krav på läkarutbildningen. Vi tillåter inte att läkarna får sin medicinska utbildning vid andra sjukhus än de högspecialiserade sjukhusen — regionsjukhusen och motsvarande sjukhus. Flaskhalsen blir antalet platser vid våra högspecialiserade sjukhus. Vi kan inte ta in fler medicinare än vi har gjort, med hänsyn till patienterna vid dessa sjukhus. Det får

inte bli för många kandidater per patient. Den ökning vi har gjort är alltså en ökning som är maximal med hänsyn till tillgängliga resurser. Denna ökning mötte i början starkt motstånd från flera håll inom de borgerliga partierna.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Jag behöver ledsamt nog ta kammarens tid i anspråk för att upprepa vad jag sade alldeles nyss, nämligen att jag inte kände till exakt hur stort antalet vakanser var. Att det förelåg vakanser på dessa spärrade linjer, visste jag, ty det har vi erfarenhet av. Jag frågade statsrådet om det var riktigt att det rörde sig om en tredjedel eller en fjärdedel. Det var alltså inte något påstående från min sida utan det var fråga om en uppgift som jag ville ha tillrättalagd. Statsrådets tillrättalagande var emellertid högst summariskt, och det hade varit önskvärt att få ett mera nyanserat besked.

Sedan talar statsrådet Moberg mycket om den högkvalificerade utbildning som han anser vara så ytterligt önskvärd, och det anser vi också, men vi tycker att specialiseringen ibland drivs så långt att vi förlorar folk för den öppna vården. Vederbörande blir sådana specialister att de inte vill gå ut och ta provinsialläkarbefattningar, och det tycker vi är beklagligt.

Till sist vill jag på tal om den högt kvalificerade läkarkår som vi skall få åter nämna att vi den 1 oktober 1968 hade 317 provinsialläkartjänster utan ordinarie innehavare. Av dem uppehölls 142 med vikarier, av vilka en del var medicine kandidater, som jag inte anser vara särskilt högt kvalificerade, och en del var utländska läkare, om vilkas kvalifikationer jag inte kan yttra mig. På 175 tjänster hade vi inga vikarier alls. Jag tycker detta hör till bilden.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag

Herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet PALME erhöll ordet för att besvara herr *Wirténs* (fp) fråga angående Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 17 januari, och anförde:

Herr talman! Herr *Wirtén* har frågat mig, om uttalandet på sid. 238 i 8:e huvudtiteln avser att ge en redovisning av Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskolutredning som fjolårets riksdag begärt.

I statsverkspropositionen har redovisats att vad det gäller formen av omhändertagande av elever det ej finns anledning att se någon avgörande skillnad mellan elevhem och internat. Båda alternativen synes tills vidare böra finnas. Regeringen kommer att överväga i vilken form internatskolorna skall drivas i framtiden. Någon ställning till 1964 års utlands- och internatskolutrednings förslag i denna del har således ännu inte tagits.

Herr *WIRTÉN* (fp):

Herr talman! Bakgrunden till min fråga är följande. I betänkandet *Skolgång borta och hemma*, avgivet av 1964 års utlands- och internatskolutredning, föreslogs enhälligt att de två internatskolorna i Sigtuna, *Vigbyholmsskolan* och *Grännaskolan* skulle erhålla i huvudsak samma statsbidragsvillkor som kommunala gymnasiala skolor, under förutsättning att de uppfyllde vissa krav som ställdes av utredningen. Avsikten var att de skulle fungera som riksinternatskolor för utlandssvenska elever liksom för elever med behov av miljöbyte.

Föredragande statsrådet — statsrådet *Moberg* — anmälde redan i föregående års statsverksproposition, att han inte var beredd att ta ställning till denna punkt i den proposition som av-

sågs att föreläggas riksdagen senare beträffande övriga förslag i den nyssnämnda utredningen.

Under den allmänna motionstiden väckte herr *Arvidson* i andra kammaren och jag i denna kammare en motion, i vilken föreslogs att riksdagen skulle hemställa om ett snabbt besked av Kungl. Maj:t beträffande riksinternatskolorna. Motiveringen var kort och gott att flera av internatskolorna i väntan på besked om sin framtida status i skolväsendet fick alltmer påträngande ekonomiska problem. Riksdagen biföll den motionen.

När så propositionen angående undervisning för utlandssvenska barn och för vissa minoriteter presenterades i riksdagen i mars, fanns i enlighet med departementsuttalandet i januari inget förslag om riksinternatskolorna med. Riksdagen uttalade då på statsutskottets förslag att man återigen ville ha ett snabbt besked från Kungl. Maj:t i denna fråga.

Det är nog många med mig som därför har hoppats på ett besked i årets huvudtitel. Det finns visserligen ett uttalande — det skall inte förnekas — men vad det innebär är svårare att läsa ut. Nu har vi i dag fått beskedet av statsrådet *Palme*, att regeringen inte har tagit ställning till 1964 års utlands- och internatskolutrednings förslag i denna del. Jag tackar för det beskedet.

Men svaret innehåller också ett påpekande som för övrigt finns även i statsverkspropositionen. Det lyder, att det »ej finns anledning att se någon avgörande skillnad mellan elevhem och internat». Denna frågeställning diskuterades ingående av utredningen, och med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna och de institutioner som fanns kom man fram till att man i första hand ville pröva internatskolevägen och att man då skulle göra det på ett sätt som stod i samklang med de grundtankar som godkänts beträffande utbildningen i stort här i landet.

Jag är fullt medveten om att det finns en svårighet förbunden med priori-

Ang. Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag

teringen av internatskolorna här i landet. Den består i att antalet elever måste vara stort för att tillräckliga tillvalsmöjligheter skall finnas. Kommer man upp i den storleksordning som utredningen har nämnt, 570 elever, blir internaten svärbemästrade. Ett samstämmigt uttalande från rektorerna på internatskolorna säger, att man ogärna vill ha mer än 300—400 elever i ett internat.

Utredningen föreslår alltså för att möjliggöra ett utnyttjande av båda dessa vägar dels fyra riksinternatskolor, dels att man skall bygga tre elevhem med 180 platser för ett riksklientel. Det förslaget godtar departementschefen men gör ett tilläggsyrkande att byggnaderna inte skall begränsas till tre orter utan till flera, förslagsvis sex. Jag har ingen invändning mot detta i och för sig, men det som oroar mig är att departementschefen inte ser till att internatskolealternativet får någon motsvarande förbättring. Skall internatskolorna kunna visa upp på ett rättvisande sätt vad de kan erbjuda i fråga om undervisning, är det nödvändigt att de kommer ur den osäkerhetssituation vari de nu har befunnit sig så länge.

Om vi tar Grännaskolan som exempel, innebär naturligtvis ett oförändrat anslag på 350 000 kronor, som nu föreslås, i realiteten en försämrad situation på grund av kostnadsstegringen.

Riksdagen har som sagt begärt en redovisning snarast. Med anledning av detta skulle jag vilja fråga statsrådet när han bedömer att en redovisning kan ske. I svaret sägs att regeringen kommer att överväga i vilken form internatskolorna skall drivas i framtiden. Jag hoppas att med den formuleringen inte avses att denna fråga skall kastas in i utredningskvarnen på nytt.

Herr statsrådet PALME:

Herr talman! Det är så enkelt att varje besked på detta område som inte

varit rent negativt hade kostat pengar. Vi hade inga pengar inom den snävt tilltagna ram som gällde, alltså kunde vi inte göra någonting. Vi har inte tagit ställning till utredningsförslaget, och vi kommer nu att ta upp frågan om hur vi skall gå till väga. Det finns ju en rad knepigheter inblandade i detta. Jag ser i kammarerna en representant för Storfors kommun, där det ligger en sådan här skola som inte tillhör de utvalda. Vidare har det förekommit livlig debatt kring Viggbyholmsskolans framtid, bl. a. beträffande samarbetet med kommunen.

Det var inte möjligt med ett ställningstagande i expansiv riktning, eftersom vi inte hade de statsfinansiella möjligheterna härtill. Det är heller icke i dag möjligt att redovisa vilket vårt ställningstagande kommer att bli. Avsikten är väl närmast att vi skall fortsätta med tänkandet på det departementala planet.

Herr WIRTÉN (fp):

Herr talman! Vad statsrådet Palme nu sade tycker jag inte ökade klarheten så värst mycket. Huvudorsaken till att man inte kunde göra något den här gången var tydligen att pengar saknades. I så fall tycker jag emellertid att även om man inte direkt, som statsrådet Palme uttryckte sig, ville göra någon expansiv reform nu, borde man i varje fall kunnat göra en normal uppräkning av anslaget som får anses vara en motsvarighet till de kostnadshöjningar som vi accepterar inom skolväsendet i övrigt. Det förefaller mig vara det minimum som borde kunna krävas av statsmakterna under den tid som förflyter medan man på regeringshåll tänker. Frågan är ju hur länge man tänker tänka i departementet. Jag finner det vara väsentligt att dessa skolor snarast får ett besked.

Det har gått många år, under vilka man först hänvisat till 1964 års utred-

Ang. Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings
förslag

ning och därefter, sedan utredningens betänkande offentliggjordes 1966, till att man funderar och funderar. Det är alltså nu snart ett halvt decennium som skolledningarna hållits i osäkerhet. Jag tycker att det är hög tid, statsrådet Palme, att klarhet ges på den här punkten.

Herr statsrådet PALME:

Herr talman! Jag sade i fjol — om jag minns rätt — att vad beträffar de förslag som förelåg från den här utredningen så prioriterade vi dem som avsåg skolorna som är belägna i utlandet, ty det ansåg vi vara viktigt och vitalt, medan de andra skolorna fick komma i andra hand. Det var så att säga ett konkret resultat av funderandet.

Jag medger att det är ett rimligt krav från skolorna att få någon form av besked. Därför skall väl, om det finns möjligheter, tankeperioden inte bli alltför lång.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m.

Föredrogs och lades till handlingarna styrelsens för riksdagens förvaltningskontor berättelse för dess verksamhet under år 1968.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 92—94 till utrikesutskottet,
motionerna nr 95—97 till konstitutionsutskottet,
motionerna nr 98—123 till statsutskottet,
motionerna nr 124—135 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 136 och 137 till bankoutskottet,
motionen nr 138 till konstitutionsutskottet,
motionerna nr 139—149 till lagutskottet,
motionerna nr 150—156 till jordbruksutskottet,
motionen nr 157 till allmänna beredningsutskottet,
motionen nr 158 till lagutskott och motionen nr 159 till statsutskottet.

På framställning av herr talmannen beslöts att bilaga 1 till statsverkspropositionen 1969 (finansplanen) skulle sättas sist å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 10, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 160, av herr *Pettersson, Karl*, angående trafiken över den svensk-norska gränsen;

nr 161, av herr *Gustavsson, Bengt*, om uppdrag till talmanskonferensen att förmedla enkätfrågor till riksdagsmän;

nr 162, av herr *Lundström m. fl.*, om inrättande av stadsdelsråd och kommundelsråd;

nr 163, av fröken *Mattson*, om rösträtt för svenska tjänstemän i vissa officiella internationella organisationer;

nr 164, av herr *Rönneberg m. fl.*, om rätt för kommun att bestrida rättegångskostnader för kommunal förtroende-
man;

nr 165, av herr *Schött m. fl.*, om viss ändring av reglerna angående vittnen vid röstning genom valsedelsförsändelse;

nr 166, av herrar *Skagerlund* och *Axelsson*, om inrättande av kommunaldelsråd;

nr 167, av herr *Nyman m. fl.*, om åtgärder för att förbättra proteinförsörjningen;

nr 168, av herr *Ottosson*, om förbättrad skovård inom försvaret;

nr 169, av herr *Ottosson m. fl.*, angående de statliga garantierna för investeringar i u-länder;

nr 170, av herr *Sörlin m. fl.*, angående samordningen av den militära och den civila sjukvården;

nr 171, av herr *Werner*, om åtgärder till stöd för u-länderna;

nr 172, av herr *Wirmark*, om inrättande av ett institut för utvecklingsforskning;

nr 173, av herr *Andersson, Axel*, och herr *Blomquist*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till svenska ekumeniska nämnden;

nr 174, av herr *Blomquist m. fl.*, om statsbidrag till Religionspedagogiska Institutet;

nr 175, av herr *Ernulf* och fru *Segerstedt Wiberg*, om utvidgning av enterminsutbildningen för juris kandidatexamen;

nr 176, av herr *Hansson m. fl.*, om inrättande av en professur i kriminologisk behandlingsforskning;

nr 177, av herr *Larsson, Thorsten*, och herr *Wirtén*, om program för en utbyggnad av åldringsforskningen;

nr 178, av herr *Mårtensson*, angående besvär över skolstyrelses beslut beträffande tjänstetillsättning;

nr 179, av herrar *Nyman* och *Wallmark*, om ökat stöd till enskilda företagsskolor;

nr 180, av herr *Nyman m. fl.*, om en ökad forskning i marknadsföring och marknadskommunikation;

nr 181, av herr *Nyman m. fl.*, om utredning angående ett nordiskt institut för framtidsforskning;

nr 182, av herr *Nyman m. fl.*, om förstärkning av resurserna för den samhällsvetenskapliga forskningen;

nr 183, av herr *Olsson, Ernst, m. fl.*, angående dispositionen av avvecklings-skolornas donationsfonder;

nr 184, av herrar *Richardson* och *Nyman*, om inrättande av en skolkonsulenttjänst för studie- och yrkesorientering;

nr 185, av herr *Schött m. fl.*, om vidgad möjlighet att erhålla befrielse från åttonde och nionde skolåret i grundskolan;

nr 186, av herr *Schött m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande;

nr 187, av herr *Wirtén m. fl.*, om utnyttjande av radio och TV för den högre utbildningen;

nr 188, av herr *Dahlén m. fl.*, angående samhällets vårduppgifter;

nr 189, av herr *Dahlén m. fl.*, angående vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder;

nr 190, av herrar *Ernulf* och *Alexander*, angående utformningen av frivårdshotell inom kriminalvården;

nr 191, av herrar *Hansson* och *Stadling*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader;

nr 192, av herr *Mossberger*, om upplysning i arbetarskyddsfrågor inom lantbruks- och trädgårdsnäringarna;

nr 193, av herr *Sörenson m. fl.*, om statsbidrag till Riksorganisationen för mental hälsa;

nr 194, av herr *Wirmark m. fl.*, om höjning av anslaget till S:t Lukasstiftelsen;

nr 195, av herr *Österdahl*, angående inlösen av egnahem vid flyttning av arbetsmarknadsskäl;

nr 196, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Trafiksäkerhetsforskning;

nr 197, av herr *Blomquist* och herr *Larsson, Thorsten*, angående den statliga trafikpolitiken;

nr 198, av herr *Johansson, Tage*, och herr *Karlsson, Ove*, angående den statliga trafikpolitiken;

nr 199, av herr *Pettersson, Karl*, om förbättring av glesbygdernas postservice;

nr 200, av herr *Pettersson, Karl*, om ökade anslag till förbättring av svaga broar och vägavsnitt;

nr 201, av herr *Pettersson, Karl*, angående den ifrågasatta nedläggningen av järnvägslinjen Brunflo—Sveg—Orsa;

nr 202, av herr *Skårman*, angående den statliga trafikpolitiken;

nr 203, av herr *Virgin m. fl.*, om ett fristående, reklamfinansierat TV-företag;

nr 204, av herr *Bengtson m. fl.*, angående kostnadsfördelningen mellan stat och kommun;

nr 205, av fru *Diesen m. fl.*, om ersättning till upphovsman vid utlåning av musikaler;

nr 206, av herr *Augustsson* och fru *Landberg*, om skatteomfördelning till förmån för låginkomsttagare;

nr 207, av herr *Jacobsson, Gösta*, om undantag från mervärdeskatt för begagnade motorcyklar;

nr 208, av herr *Larsson, Lars*, och fru *Landberg*, om upphävande av gift kvinnas rätt till förvärvsavdrag vid särskattning;

nr 209, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, angående resultatutjämnningen vid beskattningen;

nr 210, av herr *Ottosson m. fl.*, om vidgad rätt till avskrivning vid beskattningen å maskiner och inventarier;

nr 211, av herr *Pettersson, Karl*, om avdrag vid beskattningen för anläggande av skogsbilväg;

nr 212, av herr *Pettersson, Karl*, om förbättrade avskrivningsmöjligheter i fråga om turistnäringens anläggningar;

nr 213, av herr *Pettersson, Karl*, och herr *Nilsson, Yngve*, angående beskattningen av inkomster från grus-, torv- eller lertäkt;

nr 214, av herr *Stefanson m. fl.*, angående rätt till avdrag vid beskattningen för forskningskostnader;

nr 215, av herr *Stefanson m. fl.*, om viss premiering vid beskattningen av personligt sparande;

nr 216, av herr *Jacobsson, Gösta*, om vidgad information till riksdagen i valutapolitiska frågor;

nr 217, av herr andre vice talmannen *Ivar Johansson* och herr *Gustavsson, Bengt*, om förhöjda pensionsförmåner åt f. d. avdelningssekreteraren i statsutskottet Åke Gyllenram;

nr 218, av fröken *Pehrsson*, om temporärt skydd för svensk textil- och konfektionsindustri mot import till dumpingpriser;

nr 219, av herr *Pettersson, Karl*, om speciella lokaliseringpolitiska insatser i Jämtlands län;

nr 220, av herrar *Ernulf* och *Tistad*, om rätt att överklaga övervakningsnämnds beslut i passärenden;

nr 221, av herr *Pettersson, Karl*, angående verkställande av påföljd för brott begånget i Sverige av utlänning;

nr 222, av herr *Bengtson m. fl.*, om åtgärder mot narkotikamissbruket;

nr 223, av herr *Björk m. fl.*, angående politisk information och propaganda på arbetsplatser;

nr 224, av herr *Dahlén m. fl.*, om sabbatsår;

nr 225, av herr *Dahlén m. fl.*, om åtgärder mot narkotikamissbruket;

nr 226, av fru *Landberg* och herr *Larsson, Lars*, angående sjukpenningklass vid s. k. »bristyrkesutbildning»;

nr 227, av herr *Mossberger*, angående inspektion av arbetarskyddet inom lantbruks- och trädgårdsnäringarna;

nr 228, av herr *Stadling m. fl.*, om ändrade pensionsbestämmelser för skogsarbetare;

nr 229, av herrar *Svanström* och *Andreasson*, om förkortning av arbetstiden vid treskiftsarbete;

nr 230, av herr *Werner*, om en speciell form av förtidspension;

nr 231, av herr *Werner*, angående bidragen för rehabilitering;

nr 232, av herr *Virgin m. fl.*, angående arbetsmarknadspolitiken;

nr 233, av herr *Tistad m. fl.*, om viss övervakning av från utlandet inkommande motorfordon;

nr 234, av herr *Wanhainen* och herr *Olsson, Erik*, om skydd för bävrars boplatser;

nr 235, av herr *Hjorth m. fl.*, om förbättrad naturvård;

nr 236, av herr *Larsson, Thorsten*, och herr *Olsson, Ernst*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Statens växtskyddsanstalt;

nr 237, av herr *Pettersson, Karl*, angående statsbidraget till byggandet av skogsbilvägar;

nr 238, av herr *Pettersson, Karl*, om rationaliseringsstöd till mindre jordbruk och deltidsjordbruk i Jämtlands län;

nr 239, av herrar *Stadling* och *Wanhainen*, om skogsfonder för regional utveckling av näringslivet;

nr 240, av herr *Strandberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om Särskilt stöd åt det mindre jordbruket;

nr 241, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, om överförande av mark till s. k. åkerreserv;

nr 242, av herr *Augustsson* och herr *Karlsson, Helge*, om bättre arbetarskydd m. m. inom vissa yrkesområden;

nr 243, av herr *Dahlén m. fl.*, angående den psykiska hälso- och sjukvården;

nr 244, av herr *Hjorth m. fl.*, om avskaffande av ordensväsendet;

nr 245, av herr *Larsson, Thorsten*, och herr *Olsson, Ernst*, om åtgärder för att stimulera gåvor till religiösa m. fl. ändamål;

nr 246, av herr *Pettersson, Arne*, och herr *Mårtensson*, angående den äldre arbetskraftens syselsättning; samt

nr 247, av herr *Pettersson, Karl*, om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.58.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert